

**ΘΕΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΛΗΔΑΣ ΚΟΥΡΣΟΥΜΠΑ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ ΤΩΝ
ΠΑΙΔΙΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΑΤΥΠΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΜΕ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑ ΠΑΡΑΜΟΝΗ
ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ**

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ

Λευκωσία, Δεκέμβριος 2017

Γωνία Απελλή και Παύλου Νιρβάνα 5^{ος} Όροφος, 1496 Λευκωσία
Τηλ. +357 22873200, Φαξ +35722872365
Ιστοσελίδα: www.childcom.org.cy, Ηλ. Διεύθυνση: childcom@ccr.gov.cy

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
A. Εισαγωγή.....	2
B. Βασικές Έννοιες και πληροφορίες	2
Γ. Διερεύνηση	4
Γ.1. Ομαδοποιημένη Παρέμβαση	4
Γ.2. Συνάντηση και συζήτηση με Υπουργό Εσωτερικών	5
Γ.3. Δημοσιοποίηση Έκθεσης – 2014	6
Γ.4. Εξατομικευμένες παρεμβάσεις	7
Περίπτωση με Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.02.166	7
Περίπτωση με Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.02.178	9
Περίπτωση με Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.02.75	11
Περίπτωση με Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.02.324	13
Δ. Νομικό Πλαίσιο	16
Δ.1. Η Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού, τα Δικαιώματα της Σύμβασης και της Νομολογίας της, σε σχέση με τα παιδιά που μετακινούνται	16
Δ.2. Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και η Εθνική Νομοθεσία.	19
Δ.3. Το Συμβούλιο της Ευρώπης και η νομολογία του ΕΔΑΔ	20
Ε. Μαρτυρίες παιδιών οικογενειών μεταναστών χωρίς χαρτιά με μακροχρόνια παραμονή	23
ΣΤ. Διαπιστώσεις / Συμπεράσματα Επιτρόπου	25
Ζ. Συστάσεις της Επιτρόπου	31
Η. Κατακλείδα	34

A. Εισαγωγή

1. Η παρούσα Θέση συντάχθηκε στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων που μου παρέχονται από τους περί Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Νόμους του 2007 και 2014 [N.74(I)/2007 και N.44(I)/2014] και ιδιαίτερα τα άρθρα 4(1)(ε), (θ), (2)(δ) και (ι), στη βάση διερεύνησης παραπόνων.
2. Η Θέση πραγματεύεται τη μεταχείριση των οικογενειών άτυπων μεταναστών με μακροχρόνια παραμονή στην Κύπρο και, ειδικότερα, τη διασφάλιση του συμφέροντος των επηρεαζόμενων παιδιών. Η παρούσα Θέση είναι συμπληρωματική της Έκθεσης με τίτλο, «Έκθεση της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Λήδας Κουρσουμπά αναφορικά με τον χειρισμό παιδιών, οικογένειας μεταναστών χωρίς χαρτιά, με μακροχρόνια παραμονή στην Κύπρο, Μάιος 2014»¹.
3. Σχετικές με θέματα που αφορούν την ομάδα των οικογενειών άτυπων μεταναστών είναι η «Τοποθέτηση Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού αναφορικά με τη Διασφάλιση του Συμφέροντος των Παιδιών που Μετακινούνται, στις αποφάσεις κράτησης, που λαμβάνονται στα πλαίσια μεταναστευτικού ελέγχου, Φεβρουάριος 2017»² και η «Θέση της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Λήδας Κουρσουμπά αναφορικά με τη νομοθεσία και τις διαδικασίες/διοικητικές πρακτικές που διέπουν την εγγραφή και έκδοση πιστοποιητικού γεννήσεως, Ιούνιος 2015»³.

B. Βασικές έννοιες και πληροφορίες

4. Οι όροι **παράτυποι, άτυποι μετανάστες ή μετανάστες χωρίς χαρτιά**, αναφέρονται στους μετανάστες που εισέρχονται, διαμένουν ή εργάζονται εντός της επικράτειας ενός κράτους, χωρίς να διαθέτουν τις κατάλληλες άδειες ή/και έγγραφα που απαιτούνται από τις εκάστοτε εθνικές μεταναστευτικές διαδικασίες⁴. Οι συγκεκριμένοι όροι δεν δηλώνουν ιδιότητα του προσώπου αλλά αναφέρονται

¹ Για την Έκθεση βλέπε στο www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Επίσημες Θέσεις και Εκθέσεις της Επιτρόπου*.

² Για την Τοποθέτηση βλέπε στο www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Επίσημες Θέσεις και Εκθέσεις της Επιτρόπου*.

³ Για τη Θέση βλέπε στο www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Επίσημες Θέσεις και Εκθέσεις της Επιτρόπου*.

⁴ <https://www.iom.int/key-migration-terms>

αποκλειστικά στις συνθήκες εισόδου ή διαμονής του⁵ και χρησιμοποιούνται με αυτή την έννοια στην παρούσα Θέση.

5. Το καθεστώς ενός μετανάστη, είτε επειδή το επιλέγει ο ίδιος είτε επειδή το επιβάλλουν οι προσωπικές ή άλλες περιστάσεις, είναι μεταβαλλόμενο, και συχνά παρατηρείται σε μετανάστες, να εναλλάσσουν το είδος και τον τύπο των αδειών παραμονής τους, ή να εισέρχονται και να εξέρχονται από νομότυπο σε παράτυπο καθεστώς παραμονής ή/και αντίστροφα. Επομένως, είναι πιθανό ένας μετανάστης να καταλήξει χωρίς χαρτιά μέσα από ποικιλομορφία νομικών καθεστώτων παραμονής. Τέτοιες είναι περιπτώσεις οι οποίες, ενώ μετανάστες έχουν κατά διαστήματα ή για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα νομότυπο καθεστώς παραμονής, υποπίπτουν, λόγω απώλειας της εργασίας τους, αυθαίρετης κατάσχεσης εγγράφων από εργοδότες, απόρριψης αιτήματος για παροχή διεθνούς προστασίας, γραφειοκρατικών διαδικασιών ή διότι δεν πληρούν κάποιες από τις προϋποθέσεις για ανανέωση της προσωρινής άδειας παραμονής τους, σε παράτυπο καθεστώς. Γενικότερα, η παραμονή στη χώρα καθ' υπέρβαση του χρόνου της άδειας διαμονής θεωρείται ένας από τους βασικούς διαύλους μέσω των οποίων ένας μετανάστης καθίσταται παράτυπος⁶. Σε ορισμένες, επίσης περιπτώσεις, μετανάστες κατά τη διάρκεια της νομότυπης παραμονής τους υποβάλλουν αίτηση για πολιτογράφηση, της οποίας η εξέταση είναι μακροχρόνια, χωρίς να παραχωρείται, ενόσω εκκρεμεί η εξέταση της αίτησης, νομότυπο καθεστώς παραμονής. Τέλος, σε ορισμένες περιπτώσεις ο ένας από τους δύο γονείς κρατείται με σκοπό την απέλαση ή/και απελαύνεται.
6. Οι **οικογένειες μεταναστών χωρίς χαρτιά είναι μια από τις πιο ευάλωτες ομάδες προσώπων** στην Ευρώπη -στις πλείστες των περιπτώσεων, διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας, εκμετάλλευσης, βίας, κοινωνικού αποκλεισμού- και τα παιδιά των άτυπων μεταναστών αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια στην πρόσβαση και την άσκηση των δικαιωμάτων τους. Συγκεκριμένα, το Συμβούλιο της Ευρώπης **αναγνωρίζει ότι τα παιδιά χωρίς χαρτιά είναι τριπλά ευάλωτα, ως μετανάστες, ως πρόσωπα σε παράτυπη κατάσταση και ως παιδιά:**

“Undocumented children are triply vulnerable, as migrants, as persons in an irregular situation and as children. The laws applicable tend to tackle their situation from a migration and status standpoint, and not from a child viewpoint. Even when there are laws providing rights and protection to undocumented migrant children, there are often huge barriers in practice, preventing them from enjoying their rights and protection. These barriers, include, inter alia,

⁵ Μετανάστευση και Διεθνές Δίκαιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Επαγγελματικό εγχειρίδιο. (Ανανεωμένη έκδοση 2014). International Commission of Jurists.

⁶ Μετανάστευση και Διεθνές Δίκαιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Επαγγελματικό εγχειρίδιο. (Ανανεωμένη έκδοση 2014). International Commission of Jurists, (σελ.42).

administrative obstacles, linguistic hurdles, the complexity of the administrative, judicial and other systems, discrimination, lack of information, fear of being reported, etc. To these barriers one can add that the enjoyment of most rights are interlinked with other rights, so whilst one might provide for the right of education, the absence of housing or health care will seriously prejudice the enjoyment of that right.”⁷

7. Σημαντικός αριθμός του πληθυσμού των οικογενειών άτυπων μεταναστών καταλήγει να διαμένει για πολλά χρόνια στη χώρα προορισμού, είτε με άδειες παραμονής ή/και χωρίς χαρτιά. Στο διάστημα της **μακρόχρονης παραμονής** τους, αναπτύσσουν οικογενειακές, προσωπικές και επαγγελματικές σχέσεις και συνδέσεις με την χώρα προορισμού, ενώ αποξενώνονται από τις οικογενειακές και κοινωνικές τους σχέσεις με τη χώρα καταγωγής. Από την άλλη τα παιδιά των οικογενειών αυτών, που στην πλειονότητά τους, είτε έχουν γεννηθεί ή έζησαν το μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους στην χώρα προορισμού, αποτελούν **δεύτερης γενιάς μετανάστες** με εδραιωμένη παραμονή, δηλαδή είναι προσαρμοσμένα στις συνθήκες ζωής και ενταγμένα σε μεγάλο βαθμό στην κοινωνία την οποία ζουν.

Γ. Διερεύνηση

8. Από την έναρξη της λειτουργίας του Θεσμού, έλαβα και εξακολουθώ να λαμβάνω μεγάλο αριθμό παραπόνων που αφορούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες άτυπων μεταναστών με μακροχρόνια παραμονή στην Κύπρο στις προσπάθειές τους για απόκτηση καθεστώτος νομιμότητας, για τη διερεύνηση των οποίων προέβηκα σε πολλαπλές και πολυεπίπεδες παρεμβάσεις, ορισμένες από τις οποίες παρουσιάζονται στη συνέχεια.

Γ.1. Ομαδοποιημένη παρέμβαση

9. Σε ομαδοποιημένη επιστολή⁸ μου προς τον τότε Υπουργό Εσωτερικών, ημερομηνίας 03/03/2010, παρουσίασα τα χαρακτηριστικά της ομάδας των οικογενειών άτυπων μεταναστών με μακροχρόνια παραμονή, τις σχετικές με το θέμα πρόνοιες της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού και της εθνικής Νομοθεσίας και ζήτησα όπως να ενημερωθώ για: *α) Τη μεταναστευτική πολιτική που ακολουθεί το Υπουργείο Εσωτερικών στις περιπτώσεις στις οποίες εμπλέκονται ανήλικοι γενικά, β) Το μέσο χρόνο εξέτασης των αιτημάτων για εξασφάλιση του καθεστώτος του πρόσφυγα και ιδιαίτερα όταν στα αιτήματα αυτά εμπλέκονται ανήλικοι, γ) Την υφιστάμενη διοικητική πρακτική του Υπουργείου Εσωτερικών και των σχετικών*

⁷ Council of Europe Report: “Undocumented migrant children in an irregular Situation: A real cause for concern” (2011) page 5. Full text available online at: <http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/Doc11/EDOc12718.pdf>

⁸ Παρέμβαση της Επιτρόπου προς τον Υπουργό Εσωτερικών, με ημερ. 03/03/2010 και Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.02.02, 11.17.09.02.03, 11.17.09.02.04, 11.17.09.02.07, 11.17.09.02.10, 11.17.09.02.11, 11.17.09.02.15.

Τμημάτων του, αναφορικά με την εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού, και δ) Κατά πόσο υπάρχει πρόθεση του Υπουργείου Εσωτερικών να προχωρήσει στην αναθεώρηση και εκσυγχρονισμό του περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμου, έτσι ώστε να καταστεί δυνατή, η εφαρμογή μεταξύ άλλων διεθνών υποχρεώσεων της Δημοκρατίας, και της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

10. Ο Υπουργός Εσωτερικών, με μια γενική και ασαφή απάντησή⁹ με πληροφόρησε τα εξής:

«...»

Η πολιτική που ακολουθεί το Τμήμα Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης στις περιπτώσεις στις οποίες εμπλέκονταν ανήλικοι γενικά, ρυθμίζεται από τις Διεθνείς Συμβάσεις που επικύρωσε η Δημοκρατία, το Κοινοτικό Δίκαιο και από την ημεδαπή νομοθεσία. Σημειώνεται ότι ενώ ο μέσος όρος εξέτασης αίτησης ασύλου κυμαίνεται από τρεις μέχρι έξι μήνες στην περίπτωση ανήλικου αυτή εξετάζεται κατά προτεραιότητα. Όσον αφορά την υφιστάμενη διοικητική πρακτική, αναφορικά με την εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού, τονίζεται ότι καταβάλλεται κάθε προσπάθεια για την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών.

...»

Γ.2. Συνάντηση και συζήτηση με Υπουργό Εσωτερικών

11. Τα θέματα της ομάδας των οικογενειών άτυπων μεταναστών με μακροχρόνια παραμονή συζητήθηκαν, σε συνάντηση¹⁰ η οποία πραγματοποιήθηκε, στις 23/05/2012 με την τότε Υπουργό Εσωτερικών, η οποία στόχο είχε την εξεύρεση τρόπων αντιμετώπισης σε επίπεδο νομοθετικό ή/και πολιτικών ή πρακτικών διαδικασιών ώστε να διασφαλίζονται τα δικαιώματα των επηρεαζόμενων παιδιών. Η Υπουργός Εσωτερικών, κατά τη εν λόγω συζήτηση ανέφερε ότι, το Υπουργείο Εσωτερικών, λαμβάνοντας υπόψη το συμφέρον των παιδιών, *τείνει να παραχωρεί άδειες παραμονής σε οικογένειες άτυπων μεταναστών, με παιδιά τα οποία φοιτούν στο λύκειο, για να τους δίνεται η δυνατότητα να ολοκληρώσουν τη φοίτησή τους στη Μέση Εκπαίδευση.* Διευκρίνισε ότι, στις περιπτώσεις που τα παιδιά φοιτούν στο δημοτικό και/ή στο γυμνάσιο, το Υπουργείο *τείνει να παραχωρεί άδεια παραμονής για ολοκλήρωση της τρέχουσας σχολικής χρονιάς.* Επισήμανε όμως ότι, δεν υπάρχουν κριτήρια ή συγκεκριμένες γραπτές πολιτικές οι οποίες να εφαρμόζονται σε κάθε περίπτωση.

⁹ Επιστολή από τον Υπουργό Εσωτερικών προς την Επίτροπο, με ημερ. 12/10/2010 και Αρ. Φακ.: 11.11.010, 6.11.9/5.

¹⁰ Βλέπε Ετήσια Έκθεση της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, 2012, σελ. 90-91.

Γ.3. Δημοσιοποίηση Έκθεσης-2014

12. Σχετικά με την μεταναστευτική πολιτική που εφαρμόζεται στην αναφερόμενη ομάδα οικογενειών μεταναστών δημοσιοποίησα Έκθεση, με τίτλο «Έκθεση της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Λήδας Κουρσουμπά αναφορικά με τον χειρισμό παιδιών, οικογένειας μεταναστών χωρίς χαρτιά, με μακροχρόνια παραμονή στην Κύπρο»¹¹ Μάιος 2014 (στο εξής η «Έκθεση-2014»). Η συγκεκριμένη περίπτωση οικογένειας μεταναστών χωρίς χαρτιά με μακροχρόνια παραμονή στην Κύπρο, της οποίας ο πατέρας απελάθηκε, με αποτέλεσμα να διασπαστεί η οικογένεια, χρησιμοποιήθηκε ως μελέτη-περίπτωσης (case-study) γιατί είναι αντιπροσωπευτική ενός μεγάλου αριθμού παραπόνων που αφορούσαν τη συγκεκριμένη ομάδα σε σχέση με αποφάσεις των μεταναστευτικών αρχών, στο πλαίσιο άσκησης του μεταναστευτικού ελέγχου.
13. Στην Έκθεση-2014 περιλαμβάνονται διαπιστώσεις και εισηγήσεις προς τις αρμόδιες Υπηρεσίες, σε σχέση με τη μεταχείριση της οποίας έτυχε η συγκεκριμένη οικογένεια. Επιπρόσθετα, περιλαμβάνονται **διαπιστώσεις και εισηγήσεις που αφορούν γενικά τη μεταναστευτική πολιτική και, ειδικά, την ανάγκη δημιουργίας κανονιστικού πλαισίου νομιμοποίησης των οικογενειών άτυπων μεταναστών με μακροχρόνια παραμονή και εδραιωμένη παραμονή, ώστε να διασφαλίζονται βασικές αρχές και δικαιώματα του παιδιού.** Η εν λόγω Έκθεση διαβιβάστηκε, το Μάιο 2014, στο Υπουργικό Συμβούλιο, τον Υπουργό Εσωτερικών, και τη Διευθύντρια του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης (ΤΑΠΜ) για δικές τους ενέργειες στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους.
14. Η τότε Αν. Διευθύντρια του ΤΑΠΜ με επιστολή ημερ. 30/07/2014¹², σε μια επιγραμματική απάντηση, τοποθετήθηκε μόνο στα γενικά θέματα που αφορούν τη μεταχείριση των οικογενειών με μακροχρόνια παραμονή και συγκεκριμένα ανέφερε ότι, «...το θέμα υιοθέτησης προγραμμάτων νομιμοποίησης της παραμονής ατόμων που διαμένουν στη Δημοκρατία παράνομα για μεγάλο χρονικό διάστημα αφορά πολιτική απόφαση και σ' αυτό εμπλέκονται και άλλα Υπουργεία και Υπηρεσίες». Ενόψει της απάντησης αυτής, προέβηκα σε νέα παρέμβαση προς τον Υπουργό Εσωτερικών, το Γραμματέα Υπουργικού Συμβουλίου και τον Αν. Διευθυντή ΤΑΠΜ¹³, ζητώντας τους, εκ νέου, ενημέρωση, σε σχέση με τις απόψεις και ενέργειές τους στη βάση των γενικών και εξατομικευμένων εισηγήσεων που περιλήφθηκαν στην Έκθεσή μου.

¹¹ Για την Έκθεση-2014 βλέπε στο www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο *Επίσημες Θέσεις και Εκθέσεις της Επιτρόπου*.

¹² Επιστολή από την Αν. Διευθύντρια του ΤΑΠΜ προς την Επίτροπο, με ημερ. 30/07/2014 και Αρ. Φακ.: 3.01.019.02.

¹³ Παρέμβαση της Επιτρόπου προς τον Υπουργό Εσωτερικών, τον Γραμματέα Υπουργικού Συμβουλίου και τον Αν. Διευθυντή ΤΑΠΜ, με ημερ. 22/12/2014 και Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.02.166.

15. Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εσωτερικών, με επιστολή ημερ. 02/06/2015¹⁴ με ενημέρωσε ότι, το περιεχόμενο της εν λόγω Έκθεσης-2014 εξετάζεται και ότι θα καταβληθεί κάθε προσπάθεια ώστε να διαβιβαστούν οι απόψεις του Υπουργείου το ταχύτερο δυνατό, ενώ παράλληλα ο Γραμματέας Υπουργικού Συμβουλίου απέστειλε προς τον Υπουργό Εσωτερικών τρεις επιστολές Υπενθυμίσεις -οι οποίες μου έχουν κοινοποιηθεί- στις οποίες ζητούσε ενημέρωση για τις όποιες, επί του θέματος, εξελίξεις. Έκτοτε, και παρά την αποστολή επιστολής Υπενθύμισης, ημερ. 15/05/2015¹⁵, δεν λήφθηκαν άλλες, από τις αρμόδιες Αρχές, για το θέμα απαντήσεις.

Γ.4. Εξατομικευμένες παρεμβάσεις

16. Στη συνέχεια παρουσιάζονται, τέσσερις εξατομικευμένες περιπτώσεις οικογενειών άτυπων μεταναστών με μακροχρόνια παραμονή, οι οποίες διερευνήθηκαν εντός του 2016 και απαντήσεις των αρμόδιων μεταναστευτικών Αρχών, που λήφθηκαν εντός του 2016 και του 2017, τις οποίες θεωρώ αντιπροσωπευτικές της μεταναστευτικής πολιτικής και της διαχρονικής μεταχείρισης, που τυγχάνει η ομάδα των οικογενειών άτυπων μεταναστών.

Περίπτωση με Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.02.166

17. Η συγκεκριμένη περίπτωση αφορά την οικογένεια του R.R.S.S, της A.L.B και των δύο παιδιών τους A.S. και P.S., η οποία αποτέλεσε τη μελέτη περίπτωσης για την προαναφερθείσα Έκθεση-2014. Περιληπτικά να αναφέρω ότι, η περίπτωση αφορούσε οικογένεια άτυπων μεταναστών με μακροχρόνια και εδραιωμένη παραμονή (20 χρόνια παραμονής, εκ των οποίων τα 12 ήταν νόμιμα) με δύο παιδιά 16 και 7 τότε, χρόνων που έχουν γεννηθεί στην Κύπρο, της οποίας ο πατέρας απελάθηκε. Παρόλο ότι, στην Έκθεση-2014 είχαν τεθεί εξατομικευμένες εισηγήσεις για την εν λόγω οικογένεια, συμπεριλαμβανομένης της νομιμοποίησης της παραμονής της, με την παραχώρηση από τις αρμόδιες Αρχές, ειδικής άδειας παραμονής, η Αν. Διευθύντρια του ΤΑΠΜ στην απαντητική της επιστολή της¹⁶, δεν έκαμε καμία αναφορά στα αιτήματα που αφορούσαν την εν λόγω οικογένεια.

18. Μετά από τηλεφωνική επικοινωνία τον Ιούλιο 2016, Λειτουργού του Γραφείου μου με τη μητέρα, A.L.B., ενημερώθηκα ότι, η μητέρα και τα δύο παιδιά της εξακολουθούν να παραμένουν χωρίς καθεστώς παραμονής και επομένως χωρίς πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Περαιτέρω, το μεγαλύτερο παιδί της οικογένειας A.S -ο οποίος έχει

¹⁴ Επιστολή από το Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, με ημερ. 02/06/2015 και Αρ. Φακ.: 11.11.010/7.

¹⁵ Παρέμβαση Υπενθύμισης της Επιτρόπου προς τον Υπουργό Εσωτερικών, τον Γραμματέα Υπουργικού Συμβουλίου και τον Αν. Διευθυντή ΤΑΠΜ, με ημερ. 15/05/2015 και Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.02.166.

¹⁶ Επιστολή από την Αν. Διευθύντρια του ΤΑΠΜ προς την Επίτροπο, με ημερ. 30/07/2014 και Αρ. Φακ.: 3.01.019.02.

ενταχθεί πλήρως στην κυπριακή κοινωνία, δεν γνωρίζει τη χώρα καταγωγής των γονέων του, έχει δημιουργήσει συναισθηματικές και κοινωνικές σχέσεις στην Κύπρο, θεωρεί την Κύπρο πατρίδα του και ουσιαστικά αυτοκαθορίζεται ως Κύπριος- έχει πλέον ενηλικιωθεί (19 ετών) αλλά δεν έχει πρόσβαση στην αγορά εργασίας ούτε και σε ακαδημαϊκή φοίτηση, παρόλο ότι επιθυμεί να παρακολουθήσει σπουδές στο χώρο των Οπτικοακουστικών Πολυμέσων.

19. Ενόψει του ότι, τα θέματα της εν λόγω οικογένειας δεν επιλύθηκαν μέσω της προαναφερθείσας Έκθεσης-2014, προέβηκα σε νέα παρέμβαση προς τον Υπουργό Εσωτερικών ημερ. 31/08/2016¹⁷, στην οποία εξέφρασα, καθηκόντως την απαρέσκειά μου για το γεγονός ότι, οι αρμόδιες Αρχές δεν έχουν προβεί σε οποιεσδήποτε ενέργειες για την αποκατάσταση των δικαιωμάτων της συγκεκριμένης οικογένειας, και δεν έχουν μελετήσει το ενδεχόμενο δημιουργίας κανονιστικού πλαισίου στη βάση του οποίου να διασφαλίζονται τα δικαιώματα των μεταναστών με μακρά και εδραιωμένη παραμονή στην Κύπρο.

20. Επιπρόσθετα, στην παρέμβασή μου ζήτησα, δεδομένης της μακροχρόνιας και εδραιωμένης παραμονής της οικογένειας καθώς και των διαπιστώσεών μου όσον αφορά τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων των παιδιών της οικογένειας που αναλύθηκαν στην Έκθεσή μου, όπως εξετάσει τα ενδεχόμενα: «1) Παραχώρησης στην A.L.B. άδειας παραμονής και εργασίας για ανθρωπιστικούς λόγους (συμπεριλαμβανομένης άδειας παραμονής για την ανήλικη P.), με την εξαίρεση να παρουσιάσει έγκυρα ταξιδιωτικά έγγραφα, ασφάλεια ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και υπογραμμένο συμβόλαιο εργασίας από αδειούχο εργοδότη. 2) Παραχώρησης άδειας παραμονής στον A., φοιτητή, με την εξαίρεση να παρουσιάσει έγκυρο ταξιδιωτικό έγγραφο και επαρκείς πόρους συντήρησης.»

21. Ο Γενικός Διευθυντής Υπουργείου Εσωτερικών, με απάντησή του ημερ. 25/10/2016¹⁸ με πληροφόρησε τα εξής:

«...

5. Ο πατέρας των δύο παιδιών είναι υπήκοος Φιλιππινών, ο οποίος εισήλθε στη Δημοκρατία το 1993 ως επισκέπτης, και του οποίου χορηγήθηκε άδεια με ισχύ μέχρι τις 19/03/1994. **Το 1997 τέλεσε γάμο με ομοεθνή του, η οποία βρισκόταν στην Κύπρο παράνομα, και με την οποία απέκτησε δύο παιδιά.**

6. Ακολούθως, διευθετούσε την παραμονή του με διάφορους εργοδότες **μέχρι και το 2005.**

¹⁷ Παρέμβαση της Επιτρόπου προς τον Υπουργό Εσωτερικών, με ημερ. 31/08/2016 και Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π.11.17.09.02.166.

¹⁸ Επιστολή από το Γενικό Διευθυντή Υπουργείου Εσωτερικών προς την Επίτροπο, με ημερ. 25/10/2016 και Αρ. Φακ.: 3.1.27.2.320.

7. Από το 2005 και μετά, **παρέμεινε παράνομο στη Δημοκρατία, και συνελήφθη το 2008. Αφέθηκε ελεύθερος** με οδηγίες ΥΠΕΣ με όρο τη διευθέτηση της παραμονής του αλλά δεν αποτάθηκε.

8. Το **2011 ο αλλοδαπός συνελήφθη εκ νέου** με την κατηγορία της παράνομης παραμονής κι εργοδότησης. **Εναντίον του εκδόθηκαν διατάγματα κράτησης κι απέλασης κι ο αλλοδαπός απελάθηκε το 2013.**

9. Όσον αφορά στην αίτηση πολιτογράφησης που είχε υποβληθεί εκ μέρους του το 2005, πληροφορείστε ότι το αίτημά του απορρίφθηκε το 2012 και αυτός ενημερώθηκε σχετικά. [...]

11. Όσον αφορά στο καθεστώς παραμονής της συζύγου (A.L.B., υπήκοος Φιλιππινών), δεν εντοπίζονται καταχωρήσεις νόμιμης παραμονής της στη Δημοκρατία. [...]

13. Στη βάση των πιο πάνω, επισημαίνεται η **μακρόχρονη παράνομη παραμονή** της αλλοδαπής στη Δημοκρατία με ιδιαίτερη έμφαση στο γεγονός ότι, **παρά το ιδιαίτερα βεβαρημένο ιστορικό, είχε δοθεί στην οικογένεια περιθώριο να διευθετήσει την παραμονής της δύο φορές, κάτι που δεν έπραξε.**

14. Όσον αφορά στη θυγατέρα, κρίνεται ότι **εν απουσία ουσιαστικής προοπτικής για νομιμοποίηση της παραμονής της μητέρα στη Δημοκρατία, και δεδομένου ότι το παιδί φοιτά ακόμα στο Δημοτικό, το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού είναι η επιστροφή στη χώρα καταγωγής των γονέων της, και η εισαγωγή της εκεί σε μαθησιακό κύκλο.**

15. Όσον αφορά σε ενδεχόμενη παραχώρηση άδειας στον ενήλικο γιο της οικογένειας να εγγραφεί ως φοιτητής, με την εξαίρεση παρουσίας έγκυρου ταξιδιωτικού εγγράφου και επαρκών πόρων συντήρησης, και δεδομένου ότι το παιδί γεννήθηκε και ενηλικιώθηκε στην Κύπρο, **και παρά το γεγονός ότι το ιστορικό των γονέων είναι ιδιαίτερα βεβαρημένο, αποφασίσθηκε όπως κατ' εξαίρεση δοθεί σε αυτόν το δικαίωμα ν' αποταθεί ως φοιτητής για περίοδο ενός έτους που είναι η διάρκεια του προγράμματος που θα ακολουθήσει, νοουμένου ότι πληρούνται όλες οι λοιπές προϋποθέσεις, όπως αυτές προβλέπονται στο σχετικό νόμο.**»

Περίπτωση με Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.02.178

22. Ο D.S. και η σύζυγός του B.M.G, ήρθαν από τη Γεωργία, στην Κύπρο το 2004 και 2005 αντίστοιχα. Ο D.S. το 2005 υπέβαλε αίτηση ασύλου, η οποία όμως έκλεισε το 2006. Το 2007 απέκτησαν, στην Κύπρο, ένα παιδί, τον Κ. ο οποίος φοιτά σε δημόσιο σχολείο και μιλά τα ελληνικά ως τη μητρική του γλώσσα.

23. Κατόπιν αιτήματος του δικηγόρου της οικογένειας, η τότε Αν. Διευθύντρια ΤΑΠΜ με επιστολή της ημερ. 24/10/2014, ενέκρινε άδεια εργασίας στον D.S. και την οικογένειά του για ένα χρόνο. Εν τέλει, η εν λόγω άδεια που παραχωρήθηκε στον D.S. δεν εκδόθηκε καθότι, παρόλες τις προσπάθειές του, δεν εξηύρε εγκεκριμένο εργοδότη. Επομένως, ο δικηγόρος με νέα επιστολή του προς το ΤΑΠΜ ημερομηνίας 09/07/2015, ζήτησε ανανέωση της έγκριση άδειας παραμονής και εργασίας για την

οικογένεια. Ο Γενικός Διευθυντής του Υπουργείου Εσωτερικών με απάντηση ημερ. 09/10/2015, τον ενημέρωνε ότι το αίτημά του παρόλο ότι «...εξετάστηκε με συμπάθεια, εντούτοις δεν προέκυψαν στοιχεία που να δικαιολογούν την ικανοποίησή του» και τον καλούσε όπως προβεί σε ενέργειες για άμεση διευθέτηση της αναχώρησής της οικογένειας.

24. Ο D.S. σε συνάντησή του με Λειτουργό του Γραφείου μου στις 23/10/2015, υπέβαλε παράπονο σχετικά με την πιο πάνω απορριπτική απάντηση. Σύμφωνα με τον παραπονούμενο, τόσο ο ίδιος όσο και η σύζυγός του προβαίνουν σε όλες τις απαιτούμενες ενέργειες για να διασφαλίσουν τις συνθήκες για την ασφαλή και υγιή διαβίωση και ανάπτυξη του παιδιού τους ενώ, ενδεχόμενη η μετακίνηση της οικογένειας πίσω στη Γεωργία, θα δημιουργήσει πολλά προβλήματα τόσο στη συντήρηση της οικογένειας όσο και στην προσαρμογή και εξέλιξη του παιδιού στο συγκεκριμένο περιβάλλον, εφόσον δεν μιλά γεωργιανά. Επιπρόσθετα, για την περίπτωση, ακολούθησαν τηλεφωνικές παρεμβάσεις προς το Γραφείο μου από το προσωπικό του Δημοτικού Σχολείου όπου το παιδί φοιτά προκειμένου να ενισχύσουν το αίτημα της οικογένειας για άδεια παραμονής.

25. Για διερεύνηση του παραπόνου προέβηκα σε παρέμβαση προς τον Γενικό Διευθυντή Υπουργείου Εσωτερικών με ημερ. 29/010/2015¹⁹, στην οποία ζητούσα όπως δώσει οδηγίες να ενημερωθώ: «..(α) για τους ακριβείς λόγους της απόρριψης της αίτησης του εν λόγω αλλοδαπού για παραχώρηση ειδικής άδειας παραμονής και εργασίας στη Δημοκρατία. (β) Εάν στη λήψη της απόφασης λήφθηκε υπόψη το συμφέρον του παιδιού και από ποιον και με ποιον τρόπο και κριτήρια αυτό προσδιορίστηκε.»

26. Ο Γενικός Διευθυντής Υπουργείου Εσωτερικών, με απάντησή του με ημερ. 12/07/2016²⁰ με πληροφόρησε τα εξής:

«...»

2. Κατά την εξέταση του αιτήματος του αλλοδαπού για παραχώρηση ειδικής άδειας παραμονής και εργασίας στην Κύπρο, διαπιστώθηκε ότι, αυτός εισήλθε στη Δημοκρατία παράνομα σε άγνωστο χρονικό σημείο. Στις 04/02/2005 υπέβαλε αίτηση ασύλου. Στις 07/12/2006 ο φάκελός του έκλεισε από λόγω του ότι αδικαιολόγητα δεν προσήλθε στην προγραμματισμένη συνέντευξη.

3. Στις 17/02/2009 εντοπίστηκε από την Αστυνομία να διαμένει παράνομα και συνελήφθη. Στις 16/04/2009 ο φάκελος του στην Υπηρεσία Ασύλου επανάνοιξε κατόπιν σχετικού

¹⁹ Παρέμβαση της Επιτρόπου προς το Γενικό Διευθυντή Υπουργείου Εσωτερικών, με ημερ. 29/010/2015 και Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π.11.17.09.02.178.

²⁰ Επιστολή από το Γενικό Διευθυντή Υπουργείου Εσωτερικών προς την Επίτροπο, με ημερ. 12/07/2016 και Αρ. Φακ.: 3.1.27.2.53.

αιτήματος που υποβλήθηκε, και στις 18/12/2009 το αίτημά του για παροχή διεθνούς προστασίας απορρίφθηκε.

4. Όσον αφορά στη σύζυγο του αλλοδαπού, M.B. (ARC...), αυτή αφίχθηκε στη Δημοκρατία στις 27/12/2004 ως επισκέπτρια και στις 21/06/2005 υπέβαλε αίτηση ασύλου. Το αίτημα απορρίφθηκε από την Υπηρεσία στις 26/03/2007 και έκτοτε διαμένει στη δημοκρατία παράνομα.

5. Στις 26/04/2013 ο αλλοδαπός και η σύζυγός του εντοπίστηκαν να διαμένουν παράνομα από την Αστυνομία. Ο αλλοδαπός συνελήφθη, ενώ η εκτέλεση των διαταγμάτων για τη σύζυγό του αναστάληκαν για ανθρωπιστικούς λόγους. Ο αλλοδαπός υπέβαλε αίτηση για έκδοση προνομιακού διατάγματος Habeas Corpus, η οποία απορρίφθηκε με έξοδα υπέρ της Δημοκρατίας και εναντίον του αιτητή. Λόγω της φοίτησης του παιδιού στο σχολείο, τα διατάγματα ακυρώθηκαν, και ο αλλοδαπός αφέθηκε ελεύθερος στις 29/01/2014 με όρους. Με οδηγίες της Αν. Διευθύντριας εγκρίθηκε η παραμονή για ένα χρόνο υπό όρους, πλην όμως ο αλλοδαπός δεν αποτάθηκε για διευθέτηση της παραμονής του.

6. Δεδομένου του ιστορικού της οικογένειας και της ηλικίας του παιδιού, κρίθηκε ότι, εν απουσία ουσιαστικής προοπτικής νομιμοποίησης του καθεστώτος της οικογένειας, προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού θα ήταν η αναχώρηση από τη Δημοκρατία, και η ένταξή του σε μαθησιακό κύκλο στη χώρα καταγωγής του. Οι ενδιαφερόμενοι ενημερώθηκαν γραπτώς στις 9/10/2015.

7. Πληροφορείστε, τέλος, ότι αίτημα που υποβλήθηκε από τους ενδιαφερόμενους για επανεξέταση του αιτήματός του για παραχώρηση ειδικής άδειας παραμονής, απορρίφθηκε για τους λόγους που καταγράφονται αναλυτικά πιο πάνω, και δεδομένου ότι η σχολική χρονιά έχει ολοκληρωθεί.»

Περίπτωση με Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.02.75

27. Ο Η.Σ., η σύζυγός του G.S και το δίχρονο τότε παιδί τους Α., Κούρδοι εκ Τουρκίας, ήρθαν στην Κύπρο μέσω κατεχομένων το 2001. Λόγω της παράνομης εισόδου τους στη Δημοκρατία, οι δύο γονείς συνελήφθησαν και φυλακίστηκαν, ενώ τη φροντίδα του δίχρονου ανέλαβαν οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ). Το 2001 η οικογένεια υπέβαλε αίτηση ασύλου στην Ύπατη Αρμοστεία και στη συνέχεια στην Κυπριακή Δημοκρατία, και το 2007 απορρίφθηκαν από την Αναθεωρητική Αρχή Προσφύγων. Το Μάρτιο του 2004 γεννήθηκε το 2^ο παιδί τους, η δεκατριάχρονη σήμερα Ε. Το 2011 και οι δύο γονείς συνελήφθησαν λόγω του παράτυπου καθεστώτος παραμονής τους, ενώ τη φροντίδα των δύο παιδιών, τότε Α' και Στ' τάξη του Δημοτικού, ανέλαβαν εκ νέου οι ΥΚΕ. Μετά από αίτημα της οικογένειας, το 2011 παραχωρήθηκε από τον Υπουργό Εσωτερικών άδεια παραμονής και απασχόλησης για ανθρωπιστικούς λόγους, διάρκειας ενός χρόνου. Από το 2012, όταν έληξε η άδεια που τους παραχωρήθηκε, παραμένουν χωρίς χαρτιά, επιβιώνουν με πολλές

δυσκολίες, ενώ για τη σίτιση και την ένδυση της οικογένειας μεριμνούν φίλοι και γείτονες της οικογένειας.

28. Μετά από νέο αίτημα της οικογένειας προς τον Υπουργό Εσωτερικών για παραχώρηση ειδικής άδειας παραμονής και εργασίας, ο Γενικός Διευθυντής Υπουργείου Εσωτερικών με απαντητική επιστολή του, ημερ. 09/02/2016, προς τον αιτητή, απάντησε ότι το αίτημά του, *«...εξετάστηκε με συμπάθεια, εντούτοις δεν προέκυψαν στοιχεία που να δικαιολογούν την ικανοποίησή του»* και τον καλούσε όπως προβεί άμεσα στις δέουσες ενέργειες για διευθέτηση της αναχώρησης ολόκληρης της οικογένειας από τη Δημοκρατία. Παράλληλα τον Απρίλιο του 2016 μετά από επίσκεψη λειτουργών του ΤΑΠΜ στην οικία της οικογένειας, ενημερώθηκαν ότι μπορούν να παραμείνουν στην Κύπρο μέχρι το τέλος της σχολικής χρονιάς και αμέσως μετά πρέπει να εγκαταλείψουν το έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας.
29. Το παράπονο, μου υποβλήθηκε με επιστολή ημερομηνίας 13/5/2016, από τη Διευθύντρια του Δημοτικού Σχολείου που το μικρότερο παιδί φοιτά. Σύμφωνα με την επιστολή της η οικογένεια τρέφει έντονα συναισθήματα για την Κύπρο, έχει ενταχθεί στην κυπριακή κοινωνία (ο πατέρας είναι γλύπτης και έχει δημιουργήσει πάρα πολλά έργα σχετικά με την Κύπρο) και η προοπτική της απέλασης τους προξενεί τρόμο και αβεβαιότητα. Επιπρόσθετα, αναφέρει ότι, τα παιδιά, Α. (17 χρονών) και Ε. (12 χρονών) μεγάλωσαν στην Κύπρο, μιλούν ελληνικά, δεν γνωρίζουν τη χώρα καταγωγής των γονιών τους, είναι βαπτισμένοι Ορθόδοξοι Χριστιανοί, φοιτούν σε δημόσια σχολεία και θεωρούν τους εαυτούς τους Κύπριους.
30. Για διερεύνηση του παραπόνου προέβηκα σε παρέμβαση προς τον Υπουργό Εσωτερικών ημερ. 20/05/2016²¹, στην οποία, επισήμανα ότι, από την απάντηση του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, δεν φαίνεται κατά την εξέταση του αιτήματος να λήφθηκαν υπόψη, η μακρόχρονη παραμονή τους, ή να εφαρμόστηκε διαδικασία προσδιορισμού του συμφέροντος των παιδιών. Περαιτέρω τοποθετήθηκα ως προς το ότι, η οικογένεια εμπίπτει στην κατηγορία μεταναστών με μακρά και εδραιωμένη παραμονή στην Κύπρο και παράθεσα κριτήρια/παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη για τον προσδιορισμό του συμφέροντος των δύο παιδιών της οικογένειας. Τέλος, στη βάση όλων των πιο πάνω ζητούσα όπως δώσει οδηγίες *«1. Να ενημερωθώ για: α) τη διαδικασία/τα κριτήρια στη βάση των οποίων στηρίχθηκε η απορριπτική απόφαση για παραχώρηση ειδικής άδειας παραμονής και εργασίας στην εν λόγω οικογένεια, και β) τη διαδικασία προσδιορισμού του συμφέροντος των επηρεαζόμενων παιδιών που ακολουθήθηκε και ποιοι παράγοντες της ζωής των παιδιών συνυπολογίστηκαν για τον προσδιορισμό του συμφέροντός τους; 2. Να προσδιοριστεί το συμφέρον των παιδιών της οικογένειας και στη βάση του εν λόγω*

²¹ Παρέμβαση της Επιτρόπου προς τον Υπουργό Εσωτερικών, με ημερ. 20/05/2016 και Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π.11.17.09.02.75.

προσδιορισμού να επανεξεταστεί το ενδεχόμενο να παραχωρηθεί στην οικογένεια καθεστώς παραμονής και εργασίας και να ενημερωθώ σχετικά.»

31. Ο Γενικός Διευθυντής Υπουργείου Εσωτερικών, με απάντησή του ημερ. 31/05/2016²², με πληροφόρησε, χωρίς άλλες διευκρινήσεις ή εξηγήσεις, ότι:

«...

με απόφαση του Γενικού Διευθυντή, ημερ. 12/05/2016, έχει παραχωρηθεί στους ενδιαφερομένους ειδική άδεια παραμονής κι εργασίας για περίοδο ενός έτους.»

Περίπτωση με Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.02.324

32. Ο Μ.Μ.Σ.Σ. ήρθε στην Κύπρο από την Αίγυπτο με άδεια εργασίας σε συγκεκριμένο εργοδότη, στον οποίο εργάστηκε για 5 συνεχόμενα χρόνια. Το 2006 ήρθε στην Κύπρο και η σύζυγός του Κ.Λ.Σ.Β. με άδεια εργασίας, η οποία για διάφορους λόγους τερματίστηκε μετά από 6 μήνες.

33. Το ζευγάρι απέκτησε τρία παιδιά την Έ. (10 χρονών), το Γ. (8 χρονών) και τον Α. (2 χρονών), τα οποία γεννήθηκαν στην Κύπρο, μιλούν ελληνικά, δεν γνωρίζουν τη χώρα καταγωγής των γονιών τους, είναι βαπτισμένοι Κόπτες Ορθόδοξοι Χριστιανοί, φοιτούν σε δημόσια σχολεία και θεωρούν τους εαυτούς τους Κύπριους.

34. Το 2007 η οικογένεια υπέβαλε αίτηση ασύλου η οποία απορρίφθηκε το 2010. Σύμφωνα με τον παραπονούμενο δεν παρέλαβε τη σχετική απορριπτική απάντηση με αποτέλεσμα να εκπνεύσει η προθεσμία κατά την οποία μπορούσε να υποβάλει προσφυγή στην Αναθεωρητική Αρχή Προσφύγων. Το 2011 μετά από αίτημα του πατέρα παραχωρήθηκε από τον Υπουργό Εσωτερικών άδεια παραμονής και απασχόλησης για ανθρωπιστικούς λόγους, διάρκειας ενός χρόνου. Πριν τη λήξη της πιο πάνω άδειας ο Μ.Μ. υπέβαλε αίτηση για απόκτηση υπηκοότητας για την οποία δεν έλαβε κάποια απάντηση. Με τη λήξη το 2012, της πιο πάνω άδειας η οικογένεια παραμένει χωρίς χαρτιά και επιβιώνουν με πολλές δυσκολίες.

35. Ο πατέρας, τον Ιούνιο του 2016 με επιστολή του προς τον Υπουργό Εσωτερικών αιτήθηκε, στη βάση της μακρόχρονης παραμονής της οικογένειάς του στην Κύπρο, την παραχώρηση άδειας παραμονής και εργασίας σε συγκεκριμένο εγκεκριμένο, από Τμήμα Εργασίας εργοδότη, για γεωργική απασχόληση, επισυνάπτοντας τη σχετική έγκριση. Ο Γενικός Διευθυντής Υπουργείου Εσωτερικών, με επιστολή του ημερ. 05/08/2016, προς τον παραπονούμενο απάντησε ότι, *«...το αίτημά σας για χορήγηση άδειας προσωρινής παραμονής και εργασίας σε εσάς και ως επισκέπτες*

²² Επιστολή από το Γενικό Διευθυντή Υπουργείου Εσωτερικών προς την Επίτροπο, με ημερ. 31/05/2016 και Αρ. Φακ.: 3.1.27.2.13.

στην οικογένειά σας επανεξετάστηκε με την δέουσα προσοχή, εντούτοις δεν κατέστηκε εφικτό να εγκριθεί» και τον καλούσε όπως διευθετήσει της αναχώρησης της οικογένειάς του άμεσα από τη Δημοκρατία.

36. Ο Μ.Μ. μου υπέβαλε παράπονο με επιστολή του ημερομηνίας 12/9/2016, σχετικά με την πιο πάνω απορριπτική απάντηση του Γενικού Διευθυντή Υπουργείου Εσωτερικών, αναφέροντας ότι η οικογένειά του τρέφει έντονα συναισθήματα για την Κύπρο, είναι ενσωματωμένη στην κυπριακή κοινωνία, ενώ η προοπτική της απέλασης όπως αναφέρει θα διαταράξει την ψυχολογική κατάσταση των παιδιών του. Επιπρόσθετα, για την περίπτωση, ακολούθησαν τηλεφωνικές παρεμβάσεις προς το Γραφείο μου από μέλη της κοινότητας και φίλους της συγκεκριμένης οικογένειας προκειμένου να ενισχύσουν το αίτημα της για άδεια παραμονής.

37. Για διερεύνηση του παραπόνου προέβηκα σε παρέμβαση προς τον Υπουργό Εσωτερικών ημερ. 07/11/2016²³, στην οποία, επισήμανα ότι, από την απάντηση του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, *δεν φαίνεται κατά την εξέταση του αιτήματος να λήφθηκαν υπόψη η μακρόχρονη παραμονή των γονιών, το ότι υπάρχει εγκεκριμένος εργοδότης διατεθειμένος να τον εργοδοτήσει, ή να εφαρμόστηκε διαδικασία προσδιορισμού του συμφέροντος των παιδιών τους.* Περαιτέρω, τοποθετήθηκα ως προς το ότι, ο προσδιορισμός του συμφέροντος των παιδιών είναι μια διαδικασία η οποία περιλαμβάνει ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις, απαιτήσεις τεκμηρίωσης και ξεκάθαρα κριτήρια και παράθεσα κριτήρια/παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη για τον προσδιορισμό του συμφέροντος των παιδιών της εν λόγω οικογένειας. Τέλος, στη βάση όλων των πιο πάνω ζητούσα όπως δώσει οδηγίες *«1. Να ενημερωθώ για: α) τη διαδικασία και τα κριτήρια στη βάση των οποίων στηρίχθηκε η απορριπτική απόφαση για παραχώρηση άδειας παραμονής και εργασίας στην εν λόγω οικογένεια, και β) τη διαδικασία προσδιορισμού του συμφέροντος των επηρεαζόμενων παιδιών που ακολουθήθηκε και ποιοι παράγοντες της ζωής των παιδιών συνυπολογίστηκαν για τον προσδιορισμό του συμφέροντός τους. 2. Να προσδιοριστεί το συμφέρον των παιδιών της οικογένειας και να επανεξεταστεί το ενδεχόμενο να παραχωρηθεί στην οικογένεια καθεστώς παραμονής και εργασίας και να ενημερωθώ σχετικά.»*

38. Ο Γενικός Διευθυντής Υπουργείου Εσωτερικών με επιστολή απάντησή του ημερ. 10/04/2017²⁴ με ενημέρωσε τα εξής:

«...»

²³ Παρέμβαση της Επιτρόπου προς τον Υπουργό Εσωτερικών, με ημερ. . 07/11/2016 και Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π.11.17.09.02.324.

²⁴ Επιστολή από το Γενικό Διευθυντή Υπουργείου Εσωτερικών προς την Επίτροπο, με ημερ. 10/04/2017 και Αρ. Φακ.: 3.1.34.1184.

2. Ο κ. Μ.Μ. αφίχθη για πρώτη φορά στη δημοκρατία το 2003 και μέχρι το 2006 εργαζόταν στην εταιρεία..., οπότε και είχε υποβάλει αίτηση για καθεστώς διεθνούς προστασίας το οποίο απορρίφθηκε. Από το 2006 μέχρι το 2007 παρέμεινε υπό το καθεστώς αιτητή ασύλου, ενώ από το 2007 μέχρι το 2011 φαίνεται ότι έχει παραμείνει στη Δημοκρατία παράνομα.

3. Το 2011 του δόθηκε έγκριση για άδεια παραμονής και εργασίας με λήξη στις 15.7.2012 και εργαζόταν στον κ. ... ως εργάτης στον τομέα της γεωργίας.

4. Στις 13.7.2012 κατέθεσε αίτηση για απόκτηση Κυπριακής Ιθαγένειας και στις 31.5.2013 το Τμήμα Μετανάστευσης και Αλλοδαπών απέρριψε αίτηση για ανανέωση της άδειας παραμονής, όπως και το Υπουργείο Εσωτερικών στις 5.8.2013.

5. Στην Κύπρο βρίσκεται και η σύζυγός του με αρ. φακ. Β[...], η οποία είχε άδεια παραμονής ως οικιακή βοηθός μέχρι το 2007 και μετέπειτα παρέμεινε παράνομα στη Δημοκρατία. Τον Νοέμβριο του 2011 της εκδόθηκε ειδική άδεια παραμονής ως επισκέπτρια, εξαρτώμενη του συζύγου της, η οποία έληξε στις 15.7.2012. Απέκτησαν 3 παιδιά με έτη γεννήσεως 10.03.2007, 20.11.2008 και 6.12.2014.

6. Ο κ. Μ.Μ. υπέβαλε αρκετές φορές αίτημα για επανεξέταση απορριπτικών αποφάσεων του Υπουργού που αφορούσαν έκδοση άδειας προσωρινής παραμονής. Συγκεκριμένα, ενημερώθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών στις 5.08.2013, στις 18.9.2015, στις 15.1.2016, στις 18.5.2016 και στις 5.8.2016 ότι το αίτημα του για άδεια προσωρινής παραμονής και εργασίας δεν κατέστη εφικτό να εγκριθεί και οφείλει να διευθετήσει για την αναχώρηση του ιδίου και της οικογένειάς του από τη Δημοκρατία, σε διαφορετική περίπτωση θα ληφθούν μέτρα για την απομάκρυνσή του.

7. Όσον αφορά τον τρόπο εξέτασης των υποθέσεων παρόμοιας φύσης αναφέρεται ότι έχουν καθοριστεί κριτήρια, στη βάση και των εισηγήσεων της Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, που κατευθύνουν τους Λειτουργούς – τόσο του Υπουργείου Εσωτερικών όσο και του Τμήματος Μετανάστευσης. Νοείται ότι τα κριτήρια αυτά δεν είναι εξαντλητικά και δεν μπορούν να περιορίζουν την απόφαση του Υπουργού, ο οποίος σύμφωνα με το άρθρο 6(2) και τον Κανονισμό 15(1)(β), μπορεί να λαμβάνει απόφαση για χορήγηση ειδικής άδειας σε απαγορευμένο μετανάστη για να εισέλθει και να παραμείνει στη Δημοκρατία. Τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη κατά την εξέταση των υποθέσεων είναι:

- I. νόμιμη είσοδος στη Δημοκρατία
- II. μακρόχρονη παραμονή (πέραν των 10 ετών)
- III. νόμιμη παραμονή κατά το μεγαλύτερο μέρος της συνολικής παραμονής
- IV. η παράνομη παραμονή οφείλεται σε γραφειοκρατικούς λόγους ή τυπικές προϋποθέσεις (π.χ. λήξη διαβατηρίου, αδυναμία καταβολής των τελών έκδοσης των αδειών παραμονής, αδυναμία σύναψης συμβολαίου ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης λόγω κόστους, αδυναμία καταβολής της τραπεζιτικής εγγύησης)
- V. ύπαρξη παιδιών σχολικής ηλικίας
- VI. γέννηση παιδιών στην Κύπρο
- VII. λόγοι υγείας

- VIII. *ανάπτυξη επαγγελματικών δεσμών / συνεισφορά στην οικονομία*
- IX. *αφομοίωση στον κυπριακό τρόπο ζωής και ανάπτυξη κοινωνικών δεσμών*
- X. *δεν υπάρχουν καταδίκες για ποινικά αδικήματα.*

Στα πιο πάνω προσμετρείται και το κατά πόσο ο αλλοδαπός εξασφάλιζε παραμονή λόγω υποβολής αίτησης ασύλου.

8. Από τα πιο πάνω στοιχεία δηλ. το ιστορικό του θέματος και τα κριτήρια που έχουν καθοριστεί για να λαμβάνονται υπόψη κατά την εξέταση τέτοιων υποθέσεων, κρίθηκε ότι ο εν λόγω αλλοδαπός και η οικογένειά του δεν μπορούν να συνεχίσουν την παραμονή τους στη Δημοκρατία διότι, παρόλο που ο αλλοδαπός βρίσκεται στη Δημοκρατία περίπου 14 χρόνια, τα πλείστα από αυτά, λόγω δικών του παραλείψεων, διαμένει εδώ παράνομα, ενώ αντίστοιχα το ίδιο συμβαίνει και με τη σύζυγό του. Τονίζεται επίσης, το γεγονός ότι η Δημοκρατία έχοντας υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του ίδιου και της οικογένειάς του τον καλούσε ανελλιπώς να αναχωρήσει από την Κύπρο, χωρίς όμως να ανταποκριθεί, με σκοπό ίσως να δημιουργήσει τετελεσμένα και να καταφέρει τελικά να παραμείνει στη Δημοκρατία.»

Δ. Νομικό Πλαίσιο

Δ.1. Η Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού, τα Δικαιώματα της Σύμβασης και της Νομολογίας της, σε σχέση με τα παιδιά που μετακινούνται

39. Παρουσιάζονται πιο κάτω οι γενικές Αρχές της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (στο εξής «η Σύμβαση») και τα ειδικά δικαιώματα που αφορούν τα παιδιά που μετακινούνται, όπως αυτά έχουν ερμηνευθεί από την Επιτροπή Δικαιωμάτων του Παιδιού των Ηνωμένων Εθνών (στο εξής «Επιτροπή»).

40. Η **Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού**, είναι μιας από τις τέσσερις βασικές Αρχές της Σύμβασης η οποία είναι θεμελιακής σημασίας, και πρώτιστης προτεραιότητας, η οποία σύμφωνα και με την Επιτροπή, πρέπει να λειτουργεί καθοδηγητικά στα πλαίσια εφαρμογής των άλλων δικαιωμάτων. Η Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού κατοχυρώνεται από το Άρθρο 3 της Σύμβασης, το οποίο καθορίζει ότι, σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν στα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής ευημερίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να **λαμβάνεται, πρωτίστως, υπόψη το συμφέρον του παιδιού**. Επιπλέον, το κράτος οφείλει να **εξασφαλίζει στο παιδί την αναγκαία για την ευημερία του προστασία και φροντίδα**, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των γονέων του, ή των προσώπων που είναι νομικά υπεύθυνοι γι' αυτό και να παίρνουν για τον σκοπό αυτό όλα τα κατάλληλα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα.

41. Με την έννοια ότι, σε κάθε απόφαση πρέπει να λαμβάνεται υπόψη «πρωτίστως το συμφέρον του παιδιού» εξυπακούεται ότι, το συμφέρον του παιδιού έχει προτεραιότητα έναντι άλλων πτυχών/παραγόντων που πιθανόν να εμπλέκονται/επηρεάζονται από μια απόφαση/ενέργεια στα πλαίσια της μεταναστευτικής πολιτικής. Η έμφαση που δίνει η Σύμβαση στο συμφέρον του παιδιού στηρίζεται στην ιδιαίτερα ευάλωτη κατάστασή του, η οποία οφείλεται στην εξάρτησή του από τους ενήλικες, το βαθμό ωριμότητας και το επίπεδο ανάπτυξης των δεξιοτήτων του και στο ότι, πολύ συχνά, δεν δίνεται «φωνή» στην άποψή του. Με τη διασφάλιση του συμφέροντος ενός παιδιού, ουσιαστικά, στόχος είναι το παιδί να απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα που του αναγνωρίζει η Σύμβαση και να έχει υγιή και σφαιρική ανάπτυξη.

42. Σχετικά με την εφαρμογή της Αρχής της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού, η Επιτροπή²⁵ επισημαίνει ότι, επιβάλλεται με τη συμμετοχή όλων των φορέων, η ανάπτυξη **προσέγγισης βασισμένης στα δικαιώματα** ώστε να εξασφαλιστεί η ολιστική σωματική, ψυχολογική, ηθική και πνευματική ακεραιότητα των παιδιών και η προώθηση της ανθρωπίνης αξιοπρέπειάς τους. Ως εκ τούτου, κατά τη διαδικασία λήψης απόφασης που είναι δυνατό να επηρεάσει ένα παιδί ή ομάδα παιδιών, θα πρέπει να γίνεται **αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεων (θετικών ή αρνητικών) της απόφασης**, στο εν λόγω παιδί/παιδιά και για τον καθορισμό του συμφέροντος του παιδιού πρέπει να διασφαλίζονται όλες οι απαραίτητες διαδικαστικές εγγυήσεις **όπως ο ξεκάθαρος καθορισμός κριτηρίων, ο ενιαίος χειρισμός καθώς και ο διυπηρεσιακός συντονισμός και συνεργασία μεταξύ συναρμόδιων Υπηρεσιών**. Οι διαδικαστικές εγγυήσεις, αποτελούν τα εχέγγυα για την εγκυρότητα και αξιοπιστία της διαδικασίας αξιολόγησης και προσδιορισμού του συμφέροντος του παιδιού και ότι στη βάση αυτής, λήφθηκε η καλύτερη δυνατή απόφαση για το παιδί. Σημαντική, επιπρόσθετα, υποχρέωση κάθε ιδιωτικού ή δημόσιου οργανισμού, είναι να είναι σε θέση να δικαιολογήσει και να **τεκμηριώσει επαρκώς** το πώς σε μια απόφαση που αφορά/επηρεάζει παιδί, λήφθηκε πρωτίστως, υπόψη το συμφέρον του παιδιού. Η Επιτροπή τονίζει ότι το Συμφέρον του Παιδιού πρέπει να καθοδηγεί και τις αποφάσεις που λαμβάνονται από τις διοικητικές Αρχές, μεταξύ άλλων, στους **τομείς του ασύλου και της μετανάστευσης**.

43. Το συμφέρον του παιδιού σπάνια καθορίζεται από ένα ενιαίο, επιτακτικό παράγοντα, αλλά απαιτεί, κυρίως λόγω του αδιαίρετου χαρακτήρα της Σύμβασης και της αλληλεξάρτησης των προνοιών της, την εφαρμογή μιας **θεσμοθετημένης Διαδικασίας Προσδιορισμού του Συμφέροντος (Best Interest Determination, BID)** η οποία να λαμβάνει υπόψη όλο το φάσμα των δικαιωμάτων του παιδιού.²⁶

²⁵General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration, CRC/C/GC/14, (art. 3, para. 1).

²⁶ UNHCR Guidelines on Formal Determination of the Best Interests of the Child, Provisional release, May 2006, (page 31).

Επομένως, όσον αφορά τον προσδιορισμό του συμφέροντος των παιδιών που μετακινούνται πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα εξής:

- I. Η **Αρχή της Μη Διάκρισης** στη βάση της οποίας τα Κράτη υποχρεούνται να εξασφαλίζουν τα δικαιώματα κάθε παιδιού, ανεξάρτητα από την κατάσταση και το καθεστώς των γονέων του (Άρθρο 2).
- II. Το δικαίωμα του παιδιού να **διαφυλάττει την ταυτότητά του, συμπεριλαμβανομένης της ιθαγένειάς του, του ονόματός του και των οικογενειακών σχέσεών του**, όπως αυτά αναγνωρίζονται από το νόμο, χωρίς παράνομη παρέμβαση. (Άρθρο 8).
- III. Η αναγνώριση ότι **και οι δύο γονείς είναι από κοινού υπεύθυνοι για την ανατροφή και την ανάπτυξη του παιδιού** τους (Άρθρο 18).
- IV. Ότι το παιδί δεν πρέπει **αποχωρίζεται από τους γονείς**, εκτός εάν ο χωρισμός αυτός είναι αναγκαίος για το συμφέρον του (Άρθρο 9).
- V. Το δικαίωμα ότι κανένα παιδί δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο **αυθαίρετης ή παράνομης επέμβασης στην ιδιωτική του ζωή και στην οικογένεια του** (Άρθρο 16).
- VI. Η **Αρχή της Συμμετοχής**, καθορίζει ότι, τα κράτη οφείλουν να διασφαλίζουν στο παιδί που είναι ικανό να σχηματίσει τις δικές του απόψεις, το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης των απόψεών του, σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά, δίνοντας στις απόψεις του παιδιού το απαιτούμενο βάρος, σύμφωνα με την ηλικία του και το βαθμό ωριμότητάς του. (Άρθρο 12).
- VII. Η **Αρχή του Δικαιώματος στη Ζωή, στην Επιβίωση και στην Ανάπτυξη** καθορίζει ότι, τα κράτη οφείλουν να αναγνωρίζουν ότι κάθε παιδί έχει εγγενές δικαίωμα στη ζωή και ότι έχουν την υποχρέωση να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να το διασφαλίζουν. (Άρθρο 6).
- VIII. Το δικαίωμα του παιδιού να **απολαμβάνει το καλύτερο δυνατόν επίπεδο υγείας** και να επωφελείται από τις υπηρεσίες ιατρικής θεραπείας και αποκατάστασης αναπήρων. (Άρθρο 24). Η Επιτροπή τονίζει την υποχρέωση των κρατών να εξασφαλίσουν ότι **η υγεία των παιδιών δεν υπονομεύεται ως αποτέλεσμα διακρίσεων** και ότι πρέπει να εντοπιστούν και να εξαλειφθούν οποιαδήποτε οικονομικά, θεσμικά και πολιτιστικά εμπόδια υπάρχουν στην πρόσβαση των παιδιών σε υπηρεσίες υγείας.²⁷
- IX. Το **δικαίωμα κάθε παιδιού για ένα κατάλληλο επίπεδο ζωής που να επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη** του και την υποχρέωση των Κρατών να υιοθετούν τα κατάλληλα μέτρα, σύμφωνα με τις εθνικές τους συνθήκες και στο μέτρο των δυνατοτήτων τους, για να βοηθήσουν τους γονείς/κηδεμόνες, να εφαρμόσουν το δικαίωμα αυτό. (Άρθρο 27).

²⁷ General Comment No. 15 (2013). On the right of the child to the enjoyment of the highest attainable standard of health, CRC/C/GC/15.

Δ.2. Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και η Εθνική Νομοθεσία

44. Η Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού, όπως και το δικαίωμα κάθε παιδιού στην προστασία της ιδιωτικής και οικογενειακής του ζωής, αποτελούν θεμελιώδη δικαιώματα, τα οποία προστατεύονται, επίσης, από τον **Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Το Δικαστήριο της ΕΕ** (ΔΕΕ) με τη Νομολογία του²⁸ έχει επίσης αναγνωρίσει το θεμελιώδη χαρακτήρα του δικαιώματος στην οικογενειακή ενότητα στο πλαίσιο της μεταναστευτικής πολιτικής. Παρόλο ότι, οι σχετικές με τη μετανάστευση και το άσυλο διατάξεις του ευρωπαϊκού δικαίου, δεν γεννούν δικαίωμα εισόδου, εντούτοις, επιβάλλουν σε κάποιες περιπτώσεις δικαίωμα παραμονής, ενώ καθορίζουν με συγκεκριμένες διατάξεις τη μεταχείριση των μεταναστών και προσφύγων στα κράτη μέλη της Ε.Ε.. Περαιτέρω, ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, επιβάλλει όπως το κράτος μέλος κατά την εφαρμογή του ευρωπαϊκού δικαίου ή/και κατά την άσκηση των κυριαρχικών του δικαιωμάτων σε τομείς όπου υπάρχει συναρμοδιότητα με την Ένωση, όπως για παράδειγμα στη μετανάστευση, λαμβάνει, σε κάθε περίπτωση, υπόψη του, τα δικαιώματα και το συμφέρον του παιδιού. (Για περισσότερα βλέπε στην Έκθεση-2014, παραγράφους 21-25).
45. Η βασική Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού περιλαμβάνεται επίσης και στην **Οδηγία 2008/115/ΕΚ**²⁹, η οποία θέτει τους κοινούς κανόνες που διέπουν τις επιστροφές των μεταναστών χωρίς χαρτιά στα κράτη μέλη της ΕΕ και η οποία απαιτεί σε κάθε απόφαση των Αρχών του κράτους μέλους, κατά την εφαρμογή της Οδηγίας, να λαμβάνεται υπόψη το συμφέρον του παιδιού και η οικογενειακή ζωή.
46. Η πιο πάνω Οδηγία έχει ενσωματωθεί στον **περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμο (Κεφ. 105)**, ο οποίος στο Άρθρο 18ΟΖ, προβλέπει ότι, κατά την εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 18ΟΔ μέχρι 18ΠΘ που αφορούν αποφάσεις απέλασης αλλά και κράτησης, ο Διευθυντής οφείλει να τηρεί την αρχή της μη επαναπροώθησης και να λαμβάνει δεόντως υπόψη, **το συμφέρον του παιδιού, την οικογενειακή ζωή, με τη συνδρομή των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, και την κατάσταση της υγείας** του συγκεκριμένου υπηκόου τρίτης χώρας, στη βάση έκθεσης του Τμήματος Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας.

²⁸ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Υπόθεση C-540/03, Απόφαση Ημερ. 27/6/2006.

²⁹ Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, 24/12/2008.

47. Επιπρόσθετα, μετά από ενσωμάτωση της πιο πάνω Οδηγίας στον εν λόγω Νόμο, το Υπουργικό Συμβούλιο, έχει την αρμοδιότητα να αποφασίζει, για λόγους **φιλευσπλαχνίας ή ανθρωπιστικούς ή άλλους λόγους**, σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας απομάκρυνσης, και **να παραχωρεί άδεια παραμονής σε υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι διαμένουν παράνομα στη Δημοκρατία** [Άρθρο 18ΟΗ(4)] .
48. Η προαναφερθείσα πρόνοια αποτελεί και τη μοναδική νομική βάση που επιτρέπει σε παράτυπους μετανάστες και δη με μακροχρόνια παραμονή να νομιμοποιήσουν το καθεστώς τους. Σημειώνεται ότι, η εν λόγω διακριτική ευχέρεια του Υπουργικού Συμβουλίου η οποία έχει εκχωρηθεί³⁰ στον Υπουργό Εσωτερικών.
49. Άλλες πρόνοιες της νομοθεσίας που παραχωρούν δυνατότητα ουσιαστικής ένταξης μεταναστών, όπως το καθεστώς του επί μακρόν διαμένοντος -ρυθμίζεται στον περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμο (Κεφ. 105)- και η δυνατότητα απόκτησης της ιδιότητας του πολίτη της Δημοκρατίας δυνάμει πολιτογράφησης, - προβλέπεται στον περί Αρχείου Πληθυσμού Νόμο του 2002 μέχρι το 2015 (141(Ι)/2002, όπως τροποποιήθηκε)- εκτός του ότι, αφορούν τις περιπτώσεις μεταναστών που δεν έχουν απωλέσει το νομότυπο καθεστώς τους, περιλαμβάνουν αυστηρές και ανελαστικές προϋποθέσεις που στις πλείστες των περιπτώσεων καθίστανται μη προσβάσιμες στην ομάδα μεταναστών για την οποία κατά τα άλλα προορίζονται και αναποτελεσματικές σε σχέση με τον σκοπό για τον οποίο υιοθετήθηκαν, που δεν είναι άλλος από την παραχώρηση ασφαλούς νομικού καθεστώτος ή/και παραχώρηση υπηκοότητας σε μετανάστες με μακρά και εδραιωμένη παραμονή στη χώρα.

Δ.3. Το Συμβούλιο της Ευρώπης και η νομολογία του ΕΔΑΔ

50. Η Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος του Παιδιού και το δικαίωμα του παιδιού στην προστασία της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής προστατεύεται επίσης από την **Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ)** και τη Νομολογία του **Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΑΔ)**. (Αναλυτικά βλέπε παραγράφους 30-33 της Έκθεσης-2014)
51. Το ΕΔΑΔ με τη Νομολογία του, ερμηνεύει και κατευθύνει το πεδίο εφαρμογής του Άρθρου 8 της ΕΣΔΑ που αφορά το δικαίωμα κάθε προσώπου στην απόλαυση της ιδιωτικής και οικογενειακής του ζωής, χωρίς αδικαιολόγητη και δυσανάλογη παρέμβαση, σε περιπτώσεις ειδικότερα, που η απέλαση αφορά ή έχει επιπτώσεις σε ανήλικους. Η ΕΣΔΑ δεν εγγυάται το δικαίωμα εισόδου και διαμονής των μεταναστών

³⁰ Γνωστοποίηση με αρ. Κ.Δ.Π. 249/87 (όπως μεταγενέστερα τροποποιήθηκε) δυνάμει του άρθρου 3(1) του περί Εκχώρησης των Εξουσιών των Απορρεουσών εκ τίνος Νόμου, Νόμος (Νόμος 23 του 1962).

σε μια συγκεκριμένη χώρα και τα συμβαλλόμενα κράτη έχουν, με την επιφύλαξη των διεθνών υποχρεώσεών τους, τη δυνατότητα να προβαίνουν σε ενέργειες ελέγχου της μετανάστευσης όπως είναι η απέλαση. Παρότι το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ δεν εγγυάται σε καμιά κατηγορία αλλοδαπών απόλυτο δικαίωμα προστασίας από την απέλαση, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, εφόσον συντρέχουν ορισμένες προϋποθέσεις, η απομάκρυνση ενός αλλοδαπού μπορεί να παραβιάζει την εν λόγω πρόνοια της ΕΣΔΑ. Επιπρόσθετα, το ΕΔΑΔ σε απόφασή³¹ του επισήμανε ότι το άρθρο 8 εμπεριέχει θετικές υποχρεώσεις προκειμένου να επιτυγχάνεται πραγματικός σεβασμός της οικογενειακής ζωής, ενώ απαραίτητη είναι η, από μέρους του κράτους, δίκαιη εξισορρόπηση των αντιμαχόμενων συμφερόντων, του ατόμου αφενός και της κοινωνίας ως συνόλου αφετέρου.

52. Το ΕΔΑΔ με τη Νομολογία³² του έχει καθορίσει και υιοθετήσει σειρά κριτηρίων, βάσει των οποίων εξετάζει αν ένα μέτρο απέλασης που παρεμβαίνει στην ιδιωτική ή την οικογενειακή ζωή, κατά πόσο είναι αναγκαίο σε μια δημοκρατική κοινωνία, αν είναι ανάλογο του νόμιμου επιδιωκόμενου σκοπού και αν επηρεάζει τα δικαιώματα και το συμφέρον των εμπλεκόμενων παιδιών. Τα κριτήρια αυτά περιλαμβάνουν τα εξής:

- I. η φύση και η σοβαρότητα του αδικήματος που διέπραξε ο προσφεύγων,
- II. ο χρόνος που παρήλθε από τη διάπραξη του αδικήματος καθώς και η συμπεριφορά του προσφεύγοντος αυτό το διάστημα,
- III. η οικογενειακή κατάσταση του αιτούντος, όπως η διάρκεια του γάμου, καθώς και άλλοι παράγοντες που εκφράζουν την αποτελεσματικότητα της οικογενειακής ζωής ενός ζευγαριού,
- IV. εάν ο ή η σύζυγος γνώριζε για το αδίκημα όταν συνήψε γάμο με τον προσφεύγοντα,
- V. η διάρκεια της παραμονής του προσφεύγοντος στη χώρα από την οποία πρόκειται να απελαθεί,
- VI. αν υπάρχουν παιδιά από τον γάμο, και αν ναι, η ηλικία τους,
- VII. οι ιθαγένειες των ενδιαφερομένων,
- VIII. η σοβαρότητα των δυσκολιών που ο/η σύζυγος είναι πιθανό να αντιμετωπίσει στη χώρα στην οποία ο αιτών πρόκειται να απελαθεί.

³¹ Sen κατά Κάτω Χωρών, Υπόθεση Αρ.31465/96, Απόφαση, Ημερ. 21/12/2001.

³² Boultif κατά Switzerland, Υπόθεση Αρ. 54273/00, Απόφαση Ημερ. 02/11/2001; Sen κατά Κάτω Χωρών, Υπόθεση Αρ.31465/96, Απόφαση Ημερ. 21/12/2001; Üner κατά Ολλανδίας Υπόθεση Αρ. 46410/99, Απόφαση Ημερ. 18/10/2006; Benhebba κατά Γαλλίας, Υπόθεση Αρ. 53441/99, Απόφαση Ημερ 15/06/2003; Nasri κατά Γαλλίας, Υπόθεση Αρ. 19465/92, Απόφαση Ημερ 13/07/1995; Maslon κατά Αυστρίας, , Υπόθεση Αρ. 1638/03, Απόφαση Ημερ. 23/06/2008; Amrollahi κατά Δανίας, Υπόθεση Αρ. 56811/00, Απόφαση Ημερ. 28/06/2001; Radovanovic κατά Αυστρίας, Υπόθεση Αρ. 42703/98, Απόφαση Ημερ. 22/07/2004; Sen κατά Κάτω Χωρών, Υπόθεση Αρ.31465/96, Απόφαση, Ημερ 21/12/2001.

- IX. το συμφέρον και η ευημερία των παιδιών, ιδίως η σοβαρότητα των δυσκολιών που τα παιδιά του προσφεύγοντος πιθανό να αντιμετωπίσουν στη χώρα στην οποία ο αιτών θα απελαθεί,
- X. η στερεότητα των κοινωνικών, πολιτιστικών και οικογενειακών δεσμών με τη χώρα υποδοχής και με τη χώρα προορισμού.

53. Πολλές αποφάσεις³³ του ΕΔΑΔ σε σχέση με απέλαση μεταναστών αφορούν περιπτώσεις «**δεύτερης γενιάς**» μεταναστών, δηλαδή, των μεταναστών που έχουν γεννηθεί ή έχουν ζήσει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους στη χώρα από την οποία κινδυνεύουν να απελαθούν. Ειδικότερα, στις περιπτώσεις αυτές, το ΕΔΑΔ έκρινε ότι:

- I. Όσο μεγαλύτερο είναι το χρονικό διάστημα που το πρόσωπο έχει διαμείνει σε μια χώρα τόσο μεγαλύτεροι είναι οι δεσμοί του με τη χώρα αυτή και τόσο ασθενέστεροι οι δεσμοί του με τη χώρα ιθαγένειας ή καταγωγής³⁴.
- II. Ανεξάρτητα από την ύπαρξη ή μη «οικογενειακής ζωής», όλοι οι κοινωνικοί δεσμοί των εγκατεστημένων μεταναστών με την κοινότητα της χώρας όπου ζουν αποτελούν «ιδιωτική ζωή» και, επομένως, η απέλαση ενός εγκατεστημένου μετανάστη στη χώρα υποδοχής συνιστά επέμβαση στο δικαίωμά του για σεβασμό της ιδιωτικής του ζωής.³⁵
- III. Ειδική μέριμνα πρέπει να επιδεικνύεται στις περιπτώσεις των μεταναστών που έχουν διάγει σημαντικό μέρος, εάν όχι το σύνολο, της παιδικής τους ηλικίας στη χώρα υποδοχής, όπου ανατράφηκαν και έχουν φοιτήσει ή/και ολοκληρώσει την υποχρεωτική τους εκπαίδευση σε αυτή³⁶.
- IV. Σε περιπτώσεις μακροχρόνια διαμένοντων μεταναστών που έχουν ζήσει νόμιμα τα περισσότερα ή όλα τα χρόνια της παιδικής και της εφηβικής τους ηλικίας στη χώρα υποδοχής, η απέλαση δικαιολογείται μόνον εφόσον συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις³⁷.
- V. Η αρχή του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού πρέπει να λαμβάνεται υπόψη σε κάθε περίπτωση που διατάσσεται μέτρο απομάκρυνσης ανηλίκου από τη χώρα υποδοχής και ότι οι αρχές, οφείλουν σε αποφάσεις

³³ Benhebba κατά Γαλλίας, Υπόθεση Αρ. 53441/99, Απόφαση Ημερ 15/06/2003; Nasri κατά Γαλλίας, Υπόθεση Αρ. 19465/92, Απόφαση Ημερ 13/07/1995; Radovanovic κατά Αυστρίας, Υπόθεση Αρ. 42703/98, Απόφαση Ημερ. 22/07/2004

³⁴ Üner κατά Ολλανδίας Υπόθεση Αρ. 46410/99, Απόφαση Ημερ. 18/10/2006.

³⁵ Üner κατά Ολλανδίας Υπόθεση Αρ. 46410/99, Απόφαση Ημερ. 18/10/2006; Nasri κατά Γαλλίας, Υπόθεση Αρ. 19465/92, Απόφαση Ημερ 13/07/1995; Osman κατά Δανίας, Υπόθεση Αρ.38058/09, Απόφαση, Ημερ. 14/06/2011.

³⁶ Üner κατά Ολλανδίας Υπόθεση Αρ. 46410/99, Απόφαση Ημερ. 18/10/2006; Nasri κατά Γαλλίας, Υπόθεση Αρ. 19465/92, Απόφαση Ημερ 13/07/1995.

³⁷ Maslon κατά Αυστρίας, , Υπόθεση Αρ. 1638/03, Απόφαση Ημερ. 23/06/2008; Osman κατά Δανίας, Υπόθεση Αρ.38058/09, Απόφαση, Ημερ. 14/06/2011.

ανανέωσης αδειών διαμονής να λαμβάνουν υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του εμπλεκόμενου παιδιού και να εξισορροπούν το συμφέρον του, με το συμφέρον του κράτους να ελέγχει τη μετανάστευση³⁸.

E. Μαρτυρίες παιδιών οικογενειών μεταναστών χωρίς χαρτιά με μακροχρόνια παραμονή

54. Η Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants (PICUM)³⁹ στην έκδοσή της «*HEAR OUR VOICES. Undocumented children and young people share their stories*»⁴⁰, συγκέντρωσε τις μαρτυρίες 13 παιδιών μεταναστών χωρίς χαρτιά, που διαμένουν σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες. Στόχος της έκδοσης είναι να μεταφέρει, από την αφάνεια και το περιθώριο στο φως, τις προσωπικές ιστορίες και τις φωνές των παιδιών μεταναστών χωρίς χαρτιά. Κοινά χαρακτηριστικά των αφηγήσεών τους είναι τα έντονα αισθήματα άγχους, ανασφάλειας και αβεβαιότητας, το αίσθημα του ανήκειν στην χώρα προορισμού την οποία αισθάνονται ως πατρίδα, τα αισθήματα ματαίωσης και απογοήτευσης για το ότι δεν μπορούν να κάνουν όνειρα για το μέλλον τους. Ακολουθούν, επιλεγμένα αποσπάσματα από μαρτυρίες παιδιών που περιλαμβάνονται στην εν λόγω έκδοση.

55. Η **SaraJane (17 χρονών)** έχει καταγωγή από τον Άγιο Μαυρίκιο, διαμένει με την οικογένειά της στην Ιρλανδία από 8 χρονών και είναι χωρίς χαρτιά εδώ και 9 χρόνια.

*«As a child life was colourful and bright
...
Suddenly from where I was
To another land that I now call home
Nine years here
And Nine years of fear
As you watch your friends take the road
The road to continue
You must stay behind and let it pin you
Because I have been told that this is it
How am I supposed to not feel unfit?
Unfit to simply be in this society
With the building up of anxiety
Which fills my veins
Yet I cannot explain this pain*

³⁸ Maslon κατά Αυστρίας, , Υπόθεση Αρ. 1638/03, Απόφαση Ημερ. 23/06/2008; Osman κατά Δανίας, Υπόθεση Αρ.38058/09, Απόφαση, Ημερ. 14/06/2011.

³⁹ Η Platform for International Cooperation on Undocumented Migrants (PICUM) είναι διεθνής, μη κερδοσκοπική οργάνωση, που αντιπροσωπεύει ένα δίκτυο 155 οργανισμών, που εργάζονται για τους μετανάστες χωρίς χαρτιά, σε περισσότερες από 30 χώρες.

⁴⁰ PICUM. (2016). «*HEAR OUR VOICES. Undocumented children and young people share their stories*».

*The pain from a piece of paper, a paper
That will decide whether I rise or fall*

...

*Another day, another day of watching your friends tell you all about
their new jobs and college plans when you know you can't do any of that
Another day, another day of feeling hopeless and helpless
How long must this continue?
With the emotions crushed into a ball
Everyday becomes a taller wall
A scar that is hidden deep
But why must I weep?
When I start to think that this is normal
A teenager that sees their future a-s tiny as a decimal point
Being told that I have barriers
Makes me more of a warrior
I continue to question the purpose
But there's only one thing deteriorating my focus
A piece of paper, a paper that will decide
Whether I rise or fall»*

56. Η **Empress (12 χρονών)**, ο αδελφός της (**6 χρόνων**) και η μητέρα τους απελάθηκαν στη Νιγηρία το 2010 μετά από 10 χρόνια διαμονής στο Ηνωμένο Βασίλειο.

«My name is Empress. I am 12 years old, I live in Abuja, Nigeria with my mum and younger brother. We were both born in United Kingdom. We left London when the home office sent a letter to my mum that we have no right to remain in the UK. Coming back to Nigeria was very traumatic, the weather was unfriendly, the environment was so strange and I can hardly sleep at night, I felt ill time without number...I missed my school and friends a lot and I hope to see them one day.»

57. Η **Natalia (21 χρόνων)** έχει καταγωγή από τη Χιλή και διαμένει με την οικογένειά της στην Ολλανδία από 7 χρονών.

«In the Netherlands there are many young people who don't care about studying and they don't value it whereas it is the only thing I want. I would like to be in their shoes to at least have the option to study without being worried that I can be deported at any time to a country they call "my country" but that I actually don't know anymore.»

58. Ο **Ramin (21 χρόνων)** έχει καταγωγή από το Αφγανιστάν και διαμένει με την οικογένειά του στο Βέλγιο από 13 χρονών και παρέμεινε χωρίς χαρτιά για περίοδο 2,5 χρόνων.

«Of course I missed lots of chances because of being undocumented. For example, me and my brother were playing [football] in a local club in Bruges. After three months, we transferred [to the next division] but because my mom's application was refused, we had to move to another place. It made everything difficult, we missed a chance. There was a chance for us to play on a higher level. When you are undocumented, you can also not

travel, for example. Sometimes we had difficulties at school when we could not go on school trips.

But it depends how you think about it. I never kept myself too busy with the fact that I was undocumented. My belief was to just keep working hard; I go to my school and I am here in Belgium with a target. I concentrate on that and leave the rest behind; so to just think positive.»

59. Ο **A.S. (19 χρονών)** με καταγωγή από τις Φιλιππίνες, γεννήθηκε, μεγάλωσε και ενηλικιώθηκε στην Κύπρο και μένει με την οικογένειά του χωρίς χαρτιά εδώ και 11 περίπου χρόνια. Τα ίδια αισθήματα αβεβαιότητας, ανασφάλειας και απογοήτευσης καθώς και το ίδιο δυνατό αίσθημα του ανήκειν στην Κύπρο -τη χώρα που γεννήθηκε και μεγάλωσε- εξέφρασε και ο τότε 17χρονος A.S. στη δική του μαρτυρία σε Λειτουργό του Γραφείου μου. (Για περισσότερα βλέπε στην παράγραφο 40.2.της Έκθεσης-2014).

Στ. Διαπιστώσεις / Συμπεράσματα Επιτρόπου

60. Από τη διαχρονική διερεύνηση των παραπόνων που μου υποβάλλονται, **διαπιστώνω απουσία μεταναστευτικής πολιτικής σύμφωνης με τις διεθνείς υποχρεώσεις της Δημοκρατίας για το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η οποία να ρυθμίζει με ενιαίο αλλά και εξατομικευμένο τρόπο τα θέματα των οικογενειών μεταναστών και ειδικότερα των οικογενειών μεταναστών χωρίς χαρτιά, με μακροχρόνια παραμονή στην Κύπρο.** Στο πλαίσιο των Νόμων και των διαδικασιών ελέγχου της μετανάστευσης, η διασφάλιση των συμφερόντων του κράτους υπερισχύει της προστασίας και της διασφάλισης των δικαιωμάτων των παιδιών, με αποτέλεσμα τα παιδιά, και ειδικά τα παιδιά χωρίς χαρτιά να βρίσκονται στην αφάνεια.

61. Ειδικότερα, εντοπίζω **κενό σε επίπεδο νομοθετικό, διαδικασιών, διοικητικών πρακτικών ή/και προγραμμάτων,** τα οποία στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων και λαμβάνοντας υπόψη το συμφέρον των επηρεαζόμενων παιδιών, να εξετάζουν τη δυνατότητα παραχώρησης, σε **οικογένειες μεταναστών χωρίς χαρτιά με μακροχρόνια και εδραιωμένη παραμονή και σε μετανάστες δεύτερης γενιάς, καθεστώτος νομιμότητας και μονιμότητας, με σκοπό την ουσιαστική κοινωνική τους ένταξη.** Η τοποθέτηση του Γενικού Διευθυντή «...εν απουσία ουσιαστικής προοπτικής για νομιμοποίηση της παραμονής...στη Δημοκρατία...» (βλέπε παράγραφο 21 & 26 της παρούσας Θέσης) ενισχύει τη θέση ότι, η απουσία προοπτικής νομιμοποίησης της συγκεκριμένης ομάδας μεταναστών προέρχεται από τους περιορισμούς του ίδιου του μεταναστευτικού συστήματος, και συντηρείται από την αντίσταση του κράτους και των μεταναστευτικών αρχών για την άρση τους.

62. Το **μοναδικό νομοθετικό μέσο νομιμοποίησης της άτυπης παραμονής μεταναστών είναι** το άρθρο 18OZ του περί Αλλοδαπών και Μεταναστεύσεως Νόμου, το οποίο ουσιαστικά παραχωρεί ευρεία διακριτική ευχέρεια στο Υπουργικό Συμβούλιο, εξουσία η οποία έχει εκχωρηθεί στον Υπουργό Εσωτερικών για να παραχωρεί, για λόγους φιλευσπλαχνίας ή ανθρωπιστικούς ή άλλους λόγους, σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας απομάκρυνσης, ειδική άδεια παραμονής. Η συγκεκριμένη, όμως, πρόνοια του Νόμου είναι γενική και ασαφής, δεν περιλαμβάνει διατάξεις που να καθορίζουν τη σχετική διαδικασία που πρέπει να ακολουθείται ούτε έχει καθοριστεί διαδικασία ή/και διοικητική πρακτική για την εφαρμογή της. Συγκεκριμένα, δεν έχει διευκρινιστεί η **διαδικασία υποβολής** των εν λόγω αιτημάτων, οι **προϋποθέσεις/κριτήρια** στην βάση των οποίων λαμβάνονται οι αποφάσεις για παραχώρηση της ειδικής άδειας, ο **τύπος**, τα **χαρακτηριστικά**, η **διάρκεια της άδειας** που θα παραχωρείται, οι **προϋποθέσεις που πρέπει να ικανοποιούνται για την έκδοσή της κ.λ.π.** Ως εκ τούτου, τα αιτήματα που υποβάλλονται προς τον Υπουργό Εσωτερικών για έγκριση ειδικής άδειας παραμονής, αξιολογούνται με μεγάλο βαθμό υποκειμενικότητας, περιπτώσιολογικά, με ασυνέπεια και αδιαφάνεια και χωρίς να γίνεται κατανοητό γιατί μια περίπτωση εγκρίνεται έναντι μιας άλλης. Χαρακτηριστικές της αδιαφάνειας είναι και οι απαντήσεις που αποστέλλονται προς τους αιτητές στους οποίους, σε περίπτωση απόρριψης, χωρίς οποιαδήποτε άλλη τεκμηρίωση αναφέρουν ότι, *«...παρόλο ότι το αίτημά σας, εξετάστηκε με συμπάθεια, εντούτοις δεν προέκυψαν στοιχεία που να δικαιολογούν την ικανοποίησή του.»*

63. Στις περιπτώσεις όπου τελικά εγκρίνεται η ειδική άδεια παραμονής από τον Υπουργό Εσωτερικών, διαπιστώνω ότι, αυτή **παραχωρείται για ένα μόνο χρόνο και νοουμένου ότι θα εξασφαλιστούν όλες οι άλλες προϋποθέσεις που προνοούνται από τη νομοθεσία ή τη διοικητική πρακτική, για την έκδοση άδειας παραμονής και εργασίας σε υπηκόους τρίτων χωρών.** Τέτοιες προϋποθέσεις είναι, ανάμεσα σε άλλα, η κατοχή έγκυρου ταξιδιωτικού εγγράφου, εξασφάλιση εργασίας σε εργοδότη, αδειούχο να εργοδοτεί υπηκόους τρίτων χωρών, καταβολή εγγυητικών και ασφάλεια υγείας. Ενόψει των προϋποθέσεων αυτών, οι οποίες είναι, στις πλείστες των περιπτώσεων, εκ προοιμίου, αδύνατο να ικανοποιηθούν από τους αιτητές, δεν εκδίδεται η ειδική άδεια παραμονής και η οικογένεια παραμένει στο παράτυπο καθεστώς. Επιπρόσθετα, η αποτυχία έκδοσης της άδειας παραμονής, επιβαρύνει το ιστορικό του μετανάστη και λειτουργεί αρνητικά σε νέο αίτημα για ανανέωση της ειδικής άδειας παραμονής από τον Υπουργό Εσωτερικών. Ακόμα και στις περιπτώσεις όπου οι πιο πάνω προϋποθέσεις ικανοποιηθούν και η άδεια παραμονής εκδοθεί, με τη λήξη της δεν υπάρχουν εγγυήσεις ή προοπτική για την ανανέωσή της με αποτέλεσμα οι οικογένειες μεταναστών να υποπέφτουν εκ νέου σε άτυπο καθεστώς και να ακολουθεί νέος κύκλος αιτημάτων και διαδικασιών.

64. Διαχρονικά και κατ' επανάληψη, μέσα από τις πολυάριθμες παρεμβάσεις μου, ζητούσα να ενημερωθώ σχετικά με την ύπαρξη και την υιοθέτηση κριτηρίων στη βάση των οποίων λαμβάνονταν οι αποφάσεις σχετικά με τη παραχώρηση ειδικής άδειας παραμονής. Η ανυπαρξία κριτηρίων ήταν ένα αβίαστο συνεπαγόμενο συμπέρασμα καθότι οι αρμόδιες Αρχές, για χρόνια παρέλειπαν να απαντήσουν το συγκεκριμένο ερώτημα, ενώ από τις δηλώσεις της τότε Υπουργού Εσωτερικών (βλέπε παράγραφος 11 της παρούσας Θέσης) προέκυπτε ότι τα όποια κριτήρια ακολουθούνταν δεν ήταν γραπτά ή μέρος μια θεσμοθετημένης διαδικασίας με αποτέλεσμα να μην εφαρμόζονται με συνέπεια και συστηματικότητα. Για **πρώτη φορά**, με την πρόσφατη επιστολή του ο Γενικός Διευθυντής Υπουργείου Εσωτερικών, ημερ. 10/04/2017 (βλέπε Περίπτωση με Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.02.324, παράγραφοι 32-38 της παρούσας Θέσης) με πληροφορεί ότι έχουν καθοριστεί κριτήρια στη βάση των εισηγήσεων της Επιτρόπου Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων τα οποία κατευθύνουν τους Λειτουργούς τόσο του Υπουργείου Εσωτερικών όσο και τους Τμήματος Μετανάστευσης. Όπως έχω αντιληφθεί ο Γενικός Διευθυντής αναφέρεται σε εισηγήσεις της Επιτρόπου Διοικήσεως ως Εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που περιλήφθηκαν στην Έκθεσή της αναφορικά με την ανάγκη ρύθμισης του νομικού καθεστώτος μεταναστών με μακρά και εδραιωμένη παραμονή στην Κύπρο, που δημοσιοποιήθηκε τον Οκτώβριο 2013.
65. Παρόλο ότι, **επικροτώ την προσπάθεια υιοθέτησης των συγκεκριμένων κριτηρίων**, εντούτοις, διαπιστώνω ότι αυτά **δεν έχουν θεσμοθετηθεί γραπτώς, δεν είναι ιεραρχημένα και δεν είναι επαρκή σε ότι αφορά στις πτυχές που αφορούν ή/και επηρεάζουν παιδιά και πιο συγκεκριμένα δεν περιλαμβάνουν το κριτήριο του συμφέροντος και της ευημερίας των επηρεαζόμενων παιδιών**. Περαιτέρω, η ύπαρξη των εν λόγω κριτηρίων δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει με αποτελεσματικότητα την υποκειμενικότητα και την περιπτωσιολογική μεταχείριση των αιτήσεων, καθότι, όπως, επίσης, αναφέρει στην απάντηση του ο Γενικός Διευθυντής, τα κριτήρια αυτά **δεν είναι εξαντλητικά και δεν μπορούν να περιορίζουν την απόφαση του Υπουργού, ο οποίος μπορεί, όπως αναφέρει να λαμβάνει σύμφωνα με τον άρθρο 6(2) και τον Κανονισμό 15(1)(β), απόφαση για χορήγηση ειδικής άδειας σε απαγορευμένο μετανάστη**.
66. Παράλληλα, μετά από συγκριτική μελέτη των τεσσάρων εξατομικευμένων απαντήσεων που παρουσιάζονται στην Θέση, διαπιστώνω ότι σε καμία από τις τέσσερις απαντήσεις δεν υπάρχει αντιστοιχία του σκεπτικού της απόφασης, είτε αρνητικής είτε θετικής, με τα επικαλούμενα κριτήρια, ενώ αντίθετα προκύπτει ότι **καθοριστική ή/και αποκλειστική σημασία** στην εξέταση των αιτημάτων από τις μεταναστευτικές Αρχές, για έγκριση της ειδικής άδειας παραμονής, **έχει το μεταναστευτικό ιστορικό του αιτητή στη Δημοκρατία**. Ειδικότερα, δίδεται ιδιαίτερη βαρύτητα στη διάρκεια της «παράνομης» παραμονής, στο κατά πόσο εισήλθε μέσα από τις μη ελεγχόμενες από τη Δημοκρατία εισόδους, κατά πόσο

κατέβαλε προσπάθειες για άμεση νομιμοποίηση του καθεστώτος του, κατά πόσο συνελήφθηκε για παράνομη εργοδότηση και κατά πόσο διευθέτησε την παραμονή του με την έκδοση της ειδικής άδειας παραμονής σε περίπτωση που είχε προγενέστερα εγκριθεί από τον Υπουργό Εσωτερικών. Σε κανένα σκεπτικό απάντησης δεν έγινε αναφορά στις σημαντικές πτυχές που αφορούν την ανάπτυξη επαγγελματικών δεσμών/συνεισφορά στην οικονομία, την ένταξη στην κυπριακή κοινωνία και τρόπο ζωής, την ανάπτυξη κοινωνικών δεσμών, την παράνομη παραμονή που οφείλεται σε παράγοντες, εκτός του πεδίου ελέγχου του μετανάστη που, ενδεχομένως, να επιβάρυναν, με παρατυπίες, τη μεταναστευτική του διαδρομή και την ανάγκη σεβασμού του δικαιώματος στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή.

67. Όπως έχω ήδη επισημάνει, **στα αναφερόμενα κριτήρια, δεν περιλήφθηκε το κριτήριο για το συμφέρον και την ευημερία των επηρεαζόμενων παιδιών**, το οποίο τονίζω ότι, σύμφωνα με τη Σύμβαση, πρέπει να λαμβάνεται πρωταρχικά υπόψη. Συνεπεία αυτής της παράλειψης, διαπιστώνω, επίσης, **συστηματική απουσία, κατά τη λήψη απόφασης σε σχέση με τη εξέταση αιτημάτων για έγκριση ειδικών αδειών παραμονής, θεσμοθετημένης διαδικασίας ή διοικητικής πρακτικής Προσδιορισμού του Βέλτιστου Συμφέροντος του Παιδιού (BID) και τον συνυπολογισμό των δικαιωμάτων του**. Συγκεκριμένα δεν συνυπολογίζονται με τη συνδρομή των ΥΚΕ, όπως και ο προαναφερόμενος Νόμος προνοεί, δεδομένα της οικογενειακής κατάστασης, ούτε αξιολογούνται οι επιπτώσεις που η απόφαση θα επιφέρει στα επηρεαζόμενα παιδιά. Η αναφορά που έγινε σε δύο από τρεις περιπτώσεις που παρουσιάστηκαν, στο ότι «...προς το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού θα ήταν η αναχώρηση από τη Δημοκρατία, και η ένταξή του σε μαθησιακό κύκλο στη χώρα καταγωγής του» είναι αυθαίρετη, μονοδιάστατη και δεν συνυπολογίζει άλλες, ενδεχομένως, από την απόφαση, επιπτώσεις στη ζωή του παιδιού. Περαιτέρω, δεν φαίνεται να λήφθηκαν οι απόψεις των συναρμόδιων Υπηρεσιών ή ακόμα και του ίδιου του παιδιού, το οποίο έχει δικαίωμα συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων που το αφορούν. Το τι συνιστά το συμφέρον ενός παιδιού μπορεί να διαπιστωθεί μόνο μετά από ανεξάρτητη ολοκληρωμένη εκτίμηση εμπειρογνομόνων, κατά την οποία θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι προσωπικές περιστάσεις, της κάθε περίπτωσης παιδιού, όπως η πνευματική του υγεία, οι οικογενειακοί, περιβαλλοντικοί και ατομικοί παράγοντες επικινδυνότητας, με σεβασμό στις απόψεις του, την ταυτότητά του και την αίσθηση του ανήκειν⁴¹. Επομένως, η αναφορά στις απαντήσεις των μεταναστευτικών Αρχών **στο συμφέρον των επηρεαζόμενων παιδιών, γίνεται μόνο κατ' επίκληση, κι όχι επί της ουσίας ή στη βάση μιας διαδικασίας ή/και στη βάση συνυπολογισμού διάφορων κριτηρίων που αφορούν το παιδί**.

⁴¹ UNICEF Kosovo in cooperation with Kosovo Health Foundation. (2012). *SILENT HARM. A report assessing the situation of repatriated children's psycho-social health*.

68. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της του R.R.S.S, της A.L.B και των δύο παιδιών τους A.S. και P.S. (βλέπε Περίπτωση με Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π. 11.17.09.02.166, παράγραφοι 17-21 της παρούσας Θέσης). Παρόλο ότι, στην Έκθεση-2014, είχα ξεκάθαρα τοποθετηθεί ότι, η οικογένεια εμπίπτει στην ομάδα οικογενειών μεταναστών με μακροχρόνια και εδραιωμένη παραμονή και τοποθετήθηκα στις διαπιστώσεις μου όσον αφορά τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων των παιδιών της οικογένειας, (βλέπε παραγράφους 34-45.2 της Έκθεσης-2014), εντούτοις αυτές για περίοδο δύο χρόνων δεν λαμβάνονταν υπόψη και δεν δινόταν απάντηση σχετικά με το αίτημά μου για την επανεξέταση του καθεστώτος παραμονής τους. Ακόμη και μετά την επαναφορά των αιτημάτων μου μέσω της πρόσφατης επιστολής μου, για παραχώρηση αδειών παραμονής στην οικογένεια, τα πιο πάνω δεδομένα λειτούργησαν θετικά μόνο για τον **A.S** το ενήλικο πλέον παιδί της οικογένειας. **Ουσιαστικά ο A.S ως μετανάστης δεύτερης γενιάς με ισχυρούς δεσμούς και επιθυμία για να γίνει παραγωγικό μέλος της κοινωνίας που γεννήθηκε και μεγάλωσε, θεωρώ ότι θα έπρεπε να έχει πρόσβαση σε προγράμματα ή άλλα μέσα μονιμοποίησής της παραμονής του στην Κύπρο.** Εντούτοις, η άδεια παραμονής ως φοιτητή που του παραχωρήθηκε, μπορεί να εκδοθεί νοουμένου ότι πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις της σχετικής νομοθεσίας, έχει διάρκεια ένα χρόνο ενώ, με τη λήξη της, δεν υπάρχουν εγγυήσεις ή προοπτική για την ανανέωσή της. Επιπρόσθετα, με την απόφαση της αρμόδιας μεταναστευτικής Αρχής να μη εγκρίνει την ειδική άδεια παραμονής και εργασίας στη μητέρα και την ανήλικη αδελφή του, επιτείνονται οι παραβιάσεις στο δικαίωμα της οικογένειας για ιδιωτική και οικογενειακή ζωή καθότι ουσιαστικά συνηγορούν στην περαιτέρω διάσπασή της. Παρεμπιπτόντως, η έρευνα από πλευράς Αρχών, για το μεταναστευτικό ιστορικό της οικογένειας εξακολουθεί να παρουσιάζει κενά, καθότι στη επιστολή τους αναφέρουν ότι «...Όσον αφορά στο καθεστώς παραμονής της συζύγου (A.L.B., υπήκοος Φιλιππινών), δεν εντοπίζονται καταχωρήσεις νόμιμης παραμονής της στη Δημοκρατία.», ενώ η παραπονούμενη μου έχει προσκομίσει αντίγραφο προσωρινής άδειας παραμονής με ημερομηνία έκδοσης 6/11/2000 και ισχύι μέχρι 22/07/2001.

69. Μέσα από τη διερεύνηση των περιπτώσεων παιδιών οικογενειών άτυπων μεταναστών με μακροχρόνια παραμονή στην Κύπρο που μου υποβάλλονται, καθώς και μέσα από τις επικοινωνίες των ίδιων των επηρεαζόμενων παιδιών (μέσω επιστολών ή σε κατ' ιδίαν συναντήσεις) είτε με Λειτουργούς μου ή μαζί μου, διαπιστώνω ότι, στην πλειοψηφία τους αναπτύσσουν ισχυρές κοινωνικές σχέσεις στο περιβάλλον που ζουν και αισθάνονται Κύπριοι. Πολλά από τα παιδιά αυτά, γεννιούνται στην Κύπρο ή έρχονται με τους γονείς τους σε πολύ μικρή ηλικία και περνούν το μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους στη χώρα, όπου φοιτούν σε δημόσια σχολεία, μιλούν την ελληνική γλώσσα, ζουν και συμπεριφέρονται με τη νοοτροπία και τις τοπικές συνήθειες, ενώ, δεν γνωρίζουν καθόλου τη χώρα, τη γλώσσα και τις νοοτροπίες της χώρας καταγωγής των γονιών τους. Επίσης, τα παιδιά περιγράφουν τα όνειρά τους για σπουδές και οικογενειακή και επαγγελματική αποκατάσταση στη μοναδική πατρίδα που γνώρισαν, τα οικονομικά προβλήματα και τα προβλήματα

επιβίωσης που αντιμετωπίζουν, την προσδοκία τους για απόκτηση καθεστώτος ή/και κυπριακής υπηκοότητας και την αγωνία τους για ουσιαστική συμμετοχή, συμπερίληψη και παραγωγική ζωή στην κυπριακή κοινωνία.

70. Αξίζει να αναφερθεί ότι, σε πολλά από τα παράπονα που μου υποβάλλονται, παρατηρώ έντονο ενδιαφέρον και μεγάλη κινητοποίηση από μέλη της ευρύτερης κοινότητας (Διευθύνσεις, Προσωπικό και Σύνδεσμοι Γονέων των σχολείων που τα παιδιά της οικογένειας φοιτούν, Εκκλησιαστικές Επιτροπές, γείτονες, φίλοι της οικογένειας και γονείς των συμμαθητών των παιδιών, ΜΚΟ), οι οποίοι, μέσω επιστολών και τηλεφωνημάτων προς τις αρμόδιες αρχές και τον Θεσμό, προσπαθούν να ενισχύουν, ο καθένας με το δικό του τρόπο το αίτημα της οικογένειας για παραχώρηση καθεστώτος. Η εν λόγω κινητοποίηση της ευρύτερης κοινότητας, η οποία σε πολλές περιπτώσεις είναι και υλική/οικονομική για την επιβίωση της οικογένειας, θεωρώ ότι αποτελεί τεκμήριο της εδραιωμένης παραμονής της οικογένειας και των ισχυρών δεσμών που έχουν αναπτύξει με τη χώρα φιλοξενίας.

71. Παρά τη μακρόχρονη και εδραιωμένη παραμονή πολλών οικογενειών άτυπων μεταναστών στην Κύπρο, η εν λόγω ομάδα βρίσκεται στην αφάνεια, χωρίς πρόσβαση σε δικαιώματα όπως, την πρόσβαση στην αγορά εργασίας και, επομένως, παραμένει ευάλωτη στην εκμετάλλευση, τον αποκλεισμό και την φτώχεια. Τριπλά ευάλωτα είναι τα επηρεαζόμενα παιδιά, τα οποία αντιμετωπίζουν πολλαπλά προβλήματα, είναι αντιμέτωπα με κινδύνους, έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στη συναισθηματική τους κατάσταση και τη ψυχική τους υγεία και υφίστανται πολυδιάστατες παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους, όπως το δικαίωμα στην παροχή υπηρεσιών υγείας, το δικαίωμα στην επιβίωση και στην ανάπτυξη και το δικαίωμα στη μεταχείριση χωρίς διάκριση, ανεξάρτητα του καθεστώτος παραμονής των γονιών τους. Στις παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους, εξαίρεση αποτελεί η πρόσβαση των παιδιών αυτών στην εκπαίδευση, η οποία δεν συναντά προσκόμματα στη βάση του καθεστώτος των γονιών τους. Περιθώρια όμως βελτίωσης, όπως ανέφερε η 4η Ομάδα Εφήβων Συμβούλων της Επιτρόπου (ΟΕΣ), σε διαβούλευση που είχε μαζί μου στις 30/06/2014⁴², εντοπίζονται όσον αφορά τις δράσεις και τα προγράμματα για την ένταξη, συμπερίληψη των παιδιών μεταναστών στα σχολεία και την καλλιέργεια κουλτούρας αποδοχής και σεβασμού της διαφορετικότητας.

Z. Συστάσεις της Επιτρόπου

⁴² Για την Συνάντηση της 4ης Ομάδας Εφήβων Συμβούλων με την Επίτροπο με θέμα «Τα δικαιώματα των παιδιών μεταναστών στο σχολικό περιβάλλον», 30/6/2014 βλέπε στην βλέπε στο www.childcom.org.cy, στο σύνδεσμο Ομάδα Εφήβων Συμβούλων Επιτρόπου.

72. Η Κυπριακή Πολιτεία οφείλει να υιοθετήσει μεταναστευτική πολιτική και νομοθεσία που να ρυθμίζει ολοκληρωμένα και με σαφήνεια θέματα των παιδιών μεταναστών χωρίς χαρτιά, με μακροχρόνια παραμονή στην Κύπρο, με τρόπο που να συνάδει με τις διεθνείς δεσμεύσεις του κράτους και τα διεθνή πρότυπα για τη διασφάλιση του σεβασμού των δικαιωμάτων αυτής της κατηγορίας παιδιών.
73. Ειδικότερα, θεωρώ ως επιβεβλημένη τη δημιουργία ολοκληρωμένου ρυθμιστικού πλαισίου ειδικά για την ομάδα των οικογενειών άτυπων μεταναστών με μακροχρόνια και εδραιωμένη παραμονή, το οποίο να παραχωρεί τη δυνατότητα για νομότυπο και μόνιμο καθεστώς και με το οποίο να επιτυγχάνεται η ουσιαστική τους συμπερίληψη στην κυπριακή κοινωνία. Εκτιμώ ότι, η δημιουργία τέτοιου κανονιστικού πλαισίου είναι προς το συμφέρον και διασφαλίζει τα δικαιώματα των παιδιών της συγκεκριμένης ομάδας μεταναστών.
74. Μέχρι τη δημιουργία τέτοιου σαφούς και ολοκληρωμένου πλαισίου, εισηγούμαι όπως, η διακριτική ευχέρεια που παρέχεται νομοθετικά στο Υπουργικό Συμβούλιο (Υπουργό Εσωτερικών) για παραχώρηση άδειας παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους ή λόγους φιλευσπλαχνίας ή άλλους λόγους, **θεσμοθετηθεί, σε μέσο νομιμοποίησης, των άτυπων μεταναστών και κατά κύριο λόγο, των οικογενειών άτυπων μεταναστών με μακροχρόνια και εδραιωμένη παραμονή** από τις οποίες δεν συντρέχει κανένας λόγος δημόσιας τάξης ή ασφάλειας.
75. Στα πλαίσια της **θεσμοθέτησης της διαδικασίας αυτής, εισηγούμαι να συμπεριληφθούν ή/και καθοριστούν τα εξής:**
- I. Η διαδικασία υποβολής των εν λόγω αιτημάτων. Συγκεκριμένα να διευκρινιστεί ο τρόπος υποβολής (π.χ. μέσω επιστολής ή ειδικού εντύπου), τα έγγραφα που πρέπει να επισυνάπτονται και η Αρχή στην οποία να υποβάλλονται (π.χ. Υπουργικό Συμβούλιο, Υπουργείο Εσωτερικών ή ΤΑΠΜ).
 - II. Αριθμός κριτηρίων, ιεραρχημένων στην βάση των οποίων θα λαμβάνονται οι αποφάσεις για την παραχώρηση της ειδικής άδειας. Συγκεκριμένα, θεωρώ ότι τα υφιστάμενα κριτήρια πρέπει να επανεξεταστούν και να διαμορφωθούν και με βάση τις αποφάσεις του ΕΔΑΔ, ώστε να συμπεριληφθούν περισσότερα στοιχεία που να αφορούν τις οικογενειακές περιστάσεις των αιτητών, και ειδικότερα, να περιληφθεί **το κριτήριο του συμφέροντος των επηρεαζόμενων παιδιών ως το πρωταρχικό κριτήριο**, στο οποίο φυσικά θα συνυπολογίζεται, ανάμεσα σε άλλα, η μακροχρόνια και εδραιωμένη παραμονή των ίδιων των παιδιών, ως μετανάστες δεύτερης γενιάς.
 - III. Ρητή, θεσμοθετημένη Διαδικασία Προσδιορισμού του Συμφέροντος Παιδιού (για περισσότερα για τη διαδικασία, βλέπε παραγράφους 76 & 77 της παρούσας Θέσης).
 - IV. Τα **χαρακτηριστικά της άδειας** που θα παραχωρείται. Συγκεκριμένα, θεωρώ ότι η άδεια αυτή θα πρέπει να παραχωρεί δικαίωμα παραμονής όχι μικρότερο

των πέντε χρόνων με δικαίωμα ανανέωσης καθώς και διευρυμένο δικαίωμα στην αγορά εργασίας.

- V. Οι **προϋποθέσεις που πρέπει να ικανοποιούνται για την έκδοσή της**. Έχω την άποψη ότι θα πρέπει να ελαχιστοποιηθούν οι προϋποθέσεις που προβλέπονται για την έκδοση της ειδικής άδειας στο μικρότερο δυνατό βαθμό (π.χ. η μη παρουσίαση έγκυρου διαβατηρίου).
- VI. Η διαδικασία, για σκοπούς διαφάνειας και συνέπειας, θα πρέπει να είναι **διαθέσιμη και προσβάσιμη** για ενημέρωση των ενδιαφερομένων και οι τελικές **αποφάσεις να τεκμηριώνονται** στη βάση των προκαθορισμένων κριτηρίων.

76. Για την αξιολόγηση του συμφέροντος των επηρεαζόμενων παιδιών πρέπει να περιληφθεί **ρητή, θεσμοθετημένη Διαδικασία Προσδιορισμού του Συμφέροντος Παιδιού**, στην οποία να καθοριστούν συγκεκριμένες **διαδικαστικές εγγυήσεις**, όπως α) **ξεκάθαρος καθορισμός κριτηρίων**, β) **διεπαγγελματικός χειρισμός και γ) εφαρμογή εργαλείου/μηχανισμού αξιολόγησης των αποτελεσμάτων των διαφόρων επιλογών**.

77. **Ειδικότερα για την Διαδικασία Προσδιορισμού του Συμφέροντος Παιδιού εισηγούμαι:**

A. Στα κριτήρια/παράγοντες, ενδεικτικά να συμπεριληφθούν τα εξής:

- I. **Ατομικά χαρακτηριστικά** του παιδιού (π.χ. ηλικία, φύλο, υγεία, ιδιαιτερότητες που το καθιστούν ευάλωτο όπως η νοητική και φυσική του κατάσταση, παρουσία ή απουσία γονέων).
- II. Οι **δεσμοί του με τη χώρα καταγωγής** (π.χ. κατανόηση και παραγωγή γραπτής και προφορικής γλώσσας, επικοινωνία με συγγενικά ή φιλικά άτομα, επισκέψεις, τήρηση εθίμων και παραδόσεων της χώρας καταγωγής).
- III. Η **διάρκεια παραμονής του παιδιού στη χώρα υποδοχής** (για παράδειγμα 10 χρόνια). Η διάρκεια παραμονής στη χώρα παραμονής θα πρέπει να αξιολογείται, σε συνάρτηση με άλλους παράγοντες όπως για παράδειγμα, με τη διάρκεια παραμονής στη χώρα καταγωγής και την ηλικία εισόδου στη χώρα υποδοχής.
- IV. Οι **δεσμοί και η κοινωνική του προσαρμογή στη χώρα υποδοχής** (π.χ. εάν το παιδί γεννήθηκε στη χώρα υποδοχής, κατανόηση και παραγωγή γραπτής και προφορικής γλώσσας, σχέσεις κοινωνικές, φιλικές, συναισθηματικές ή/και νομικές, υιοθέτηση εθίμων και παραδόσεων της χώρας υποδοχής).
- V. Το **εκπαιδευτικό ιστορικό και οι προοπτικές εκπαίδευσης** (π.χ. η συνολική διάρκεια φοίτησης στο δημόσιο σχολείο, σχολική βαθμίδα που βρίσκεται).
- VI. Θέματα **υγείας, ασφάλειας, προστασίας και πτυχές ευαλωτότητας**, στη χώρα καταγωγής αλλά και στη χώρα προορισμού.

VII. Η **άποψη του παιδιού** ανάλογα με την ηλικία, την αντίληψη και την ωριμότητά του (π.χ. σε σχέση με την ταυτότητά του και το αίσθημα του ανήκειν).

Β. Όσον αφορά το διεπαγγελματικό χειρισμό,⁴³ σημαντική είναι η εμπλοκή ειδικών εμπειρογνομώνων/επαγγελματιών, όπως οι ΥΚΕ ή/και οι Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, οι οποίες να αξιολογούν το συμφέρον λαμβάνοντας υπόψη τα κριτήρια που προαναφέρθηκαν και να αξιολογούν τις επιπτώσεις της κάθε επιλογής στην ζωή του παιδιού.

Γ. Καθόσον αφορά την ανάπτυξη και εφαρμογή εργαλείου/μηχανισμού αξιολόγησης των αποτελεσμάτων των διαφόρων επιλογών, (Αξιολόγησης Επίδρασης στα Δικαιώματα του Παιδιού, Child-Rights Impact Assessment, CRIA) αυτή θα επιτρέπει την αξιολόγηση των επιπτώσεων και του αντίκτυπου που οι διάφορες προτεινόμενες λύσεις και επιλογές θα επιφέρουν σε όλες τις πτυχές της ζωής του παιδιού και στην πρόσβαση όλων των δικαιωμάτων του.⁴⁴ Σε αυτή θα πρέπει ανάμεσα σε άλλα να λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις στην εκπαίδευση, ψυχοκοινωνική ανάπτυξη και την υγεία του παιδιού.

Δ. Κάθε απόφαση σχετικά με την έγκριση ειδικής άδειας παραμονής που αφορά παιδί θα πρέπει να συνοδεύεται από επαρκή τεκμηρίωση η οποία να καταδεικνύει ότι η Αρχή της Διασφάλισης του Συμφέροντος, μέσα από τη διαδικασία όπως έχει περιγραφεί πιο πάνω, έχει ληφθεί ρητά υπόψη. Συγκεκριμένα, η μεταναστευτική Αρχή οφείλει να είναι σε θέση να δικαιολογήσει και να τεκμηριώσει επαρκώς πώς το δικαίωμα αυτό με τη συγκεκριμένη απόφαση διασφαλίστηκε, στη βάση ποιών κριτηρίων και πώς το συμφέρον του παιδιού έχει «ζυγιστεί» έναντι άλλων παραγόντων, είτε αυτοί αφορούν το μεταναστευτικό ιστορικό των γονιών, είτε θέματα ελέγχου της μετανάστευσης.

H. Κατακλείδα

78. Η παρούσα Θέση αφορά τη μεταχείριση των οικογενειών άτυπων μεταναστών με μακροχρόνια παραμονή στην Κύπρο και περιλαμβάνονται διαπιστώσεις και

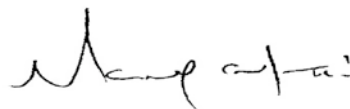
⁴³ General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration, CRC/C/GC/14, (art. 3, para. 1), (par. 94-95).

⁴⁴ General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration, CRC/C/GC/14, (art. 3, para. 1), (par. 99).

εισηγήσεις προς τις μεταναστευτικές Αρχές, που αποσκοπούν στη διασφάλιση του συμφέροντος και των δικαιωμάτων της εν λόγω ομάδας παιδιών μεταναστών.

79. Για τον λόγο αυτό, η παρούσα Θέση⁴⁵, διαβιβάζεται στο Υπουργικό Συμβούλιο και τον Υπουργό Εσωτερικών για δικές τους ενέργειες στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους.

80. Παράλληλα, κοινοποιείται στον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, την Υπουργό Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, την Επίτροπο Διοικήσεως ως Εθνική Ανεξάρτητη Αρχή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, τον Αναπληρωτή Διευθυντή ΤΑΠΜ για ενημέρωση, καθώς και στον Πρόεδρο και τα Μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εσωτερικών, και την Πρόεδρο και τα Μέλη της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ίσων Ευκαιριών μεταξύ Ανδρών και Γυναικών, για σκοπούς Κοινοβουλευτικού ελέγχου. Κοινοποιείται, επίσης, σε ΜΚΟ, δικηγόρους και παραπνοούμενους οι οποίοι υποβάλλαν περιπτώσεις για διερεύνηση στο Γραφείο μου οι οποίες έχουν αξιοποιηθεί στην κατάρτιση της παρούσας Θέσης, για σκοπούς ενημέρωσης.

Λήδα Κουρσουμπά
Επίτροπος Προστασίας των
Δικαιωμάτων του Παιδιού

Λευκωσία, Δεκέμβριος 2017

Αρ. Φακ.: Γ.Ε.Π.: 11.11.72

⁴⁵ Η παρούσα Θέση βρίσκεται αναρτημένη στην ιστοσελίδα της Επιτροπής Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού www.childcom.org.cy στο σύνδεσμο «Επίσημες Θέσεις και Εκθέσεις της Επιτροπής».